

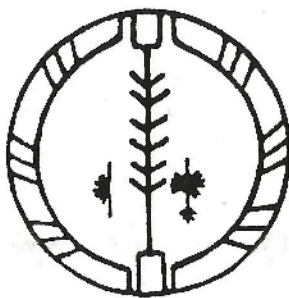
BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

9.

Alekszandr Feoktyiszov

A moksa-mordvin nyelv alapjai

(oktatási segédanyag)

BUDAPEST 1999

BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Finnugor Tanszéke
és a Numi-Tórem Finnugor Alapítvány tudományos kiadványsorozata
Megjelenik füzetenként

Felelős szerkesztők:
DOMOKOS PÉTER és KLIMA LÁSZLÓ

Technikai szerkesztő:
MOLNÁR ZOLTÁN

Készült a KEL-PRINT nyomdában
Felelős vezető: KELPIN LÁSZLÓ

Megrendelhető:
ELTE Finnugor Tanszék
1052 Budapest, Piarista köz 1.

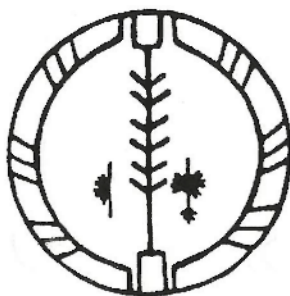
BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

9.

Alekszandr Feoktyisztov

A moksa-mordvin nyelv alapjai

(oktatási segédanyag)

BUDAPEST 1999

ISSN 1219-9249

ISBN 963 463 269 6

Bevezetés

A *moksa-mordvin* elnevezés két külön lexémából áll: *mokša* és *mord(va)*. A *mokša* népnév (*mon mokšan* 'én moksa-mordvin vagyok', *mini mokšatama* 'mi moksa-mordvinok vagyunk') a *Mokša* folyónévből származik. A népnév első írásos említését egy 13. századi forrásban találjuk (*Moxel*, Rubruk útleírása 1255-ből). A *mord(va)* népnév az iráni *martiya* (óperzsa) és *mard* (újperzsa, tadzsik) 'férfi' jelentésű szóra vezethető vissza. Ezt az elnevezést a 6. században jegyezték le először *Mordens* formában (Jordanes: A gótok eredete és tettei).

A moksa-mordvin (*moksa*) és a hozzá legközelebb álló erza-mordvin (*erza*) nyelv együtt alkotja a finnugor/uráli nyelvcsalád mordvin ágát. A mordvin nyelvek legközelebbi rokonai a balti finn nyelvek, s utánuk a cseremiszi (*mari*). A moksa nyelvet a Mordvin Köztársaság nyugati részén beszélik. További kisebb, moksa nyelvjárásokat beszélő szétagolt csoportok élnek Baskortosztánban, Tatársztánban és az Orosz Föderáció nyizsnyij-novgorodi, orenburgi, penzai, szamarai és néhány más területén. A moksa-mordvinok száma összesen kb. 400.000 főre tehető (becsült adat). A Mordvin Köztársaság területén – ahol a moksák viszonylag a legnagyobb tömbben élnek – a moksa nyelvjárásokat három fő csoportra lehet osztani: a központi, a délkeleti és a nyugati csoportra. A mordvin nyelvterület más részein a moksa (csakúgy, mint az erza) dialektusok közötti határok elmosódottak, és a mordvin nyelvjárások nyelvföldrajzi térképén a nyelvi jelenségek izoglosszái igen-igen szaggatott vonalat alkotnak. A mai moksa irodalmi nyelv alapja a központi nyelvjárás. A nagy területi szétagoltság következtében a központi moksa nyelvjárás nem egységes, a nyelvi jelenségek fonológiai, morfológiai és különösen lexikailag nem homogének. Ezért a moksa irodalmi nyelv normáinak meghatározásakor a fonetikai és grammatikai sajátosságok egy részét, amelyek csak a központi nyelvjárás egyes alnyelvjárásaira jellemzőek, kizárták az irodalmi nyelvből.

Az írott irodalmi nyelvi normákon kívül rekedtek a központi nyelvjárás egyes alnyelvjárásaiban használt jelenségek: 1. a páros palatalizálatlan mássalhangzó (*s*) az elől képzett magánhangzók (*a, e, i*) előtt – ez köztudottan nem moksa, hanem erza sajátosság; 2. az *as* 'nem, ne' tagadó ige használata kijelentő mód múlt időben tagadó partikulaként: *af* 'nem'; 3. a zöngés mássalhangzók zöngétlenedése (hiánya) abszolút szókezdő helyzetben stb. A nyugati

nyelvjárás legfontosabb strukturális izoglosszája végigvonul a morfológián és sok névszói és igei paradigmában jelentkezik. A délkeleti nyelvjárás legfontosabb jellemzői pl. a következő hangváltozások: $-j- > \acute{s}$, $a > e$, $e > i$, $e- > je$, $b- > p$, $d- > t$, $g- > k$ stb.

A mai moksa-mordvin nyelv két egységből, a nyelvjárásokból és az irodalmi nyelvből áll. Esetenként ez a nyelv az érintkezési eszköze a Mordvin Köztársaságon kívüli kevert moksa-erza nyelvjárási zónák lakosságának is. Az írott nyelv kodifikációjának és standardizálásának folyamata közben az alapul szolgáló nyelvjárást többször megváltoztatták. Az 1920-as évek végéig a moksa írásbeliség a nyugati nyelvjárásra támaszkodott (ebben Z. F. DOROFJEJEVnek és másoknak volt nagy szerepe). Korábban a moksa írott szöveg a délkeleti nyelvjárás különböző alnyelvjárásain alapult (N. P. BARSZOV, I. G. CSERAPKIN munkássága nyomán), valamint a központi és nyugati nyelvjárás alnyelvjárásaira is támaszkodott. Jórészt a fentiekkel magyarázható, hogy a moksa irodalmi nyelv beszélt formája, amely nem rendelkezik hagyományokkal, jelentősen lemaradt a fejlődésben az írott nyelvhez képest. A 30-as évek közepétől az irodalmi nyelv alapja a központi nyelvjárás lett. A háború utáni időszakban a fonetika és a morfológia területén befejeződött az irodalmi normák egységesítése. A moksa szintaxisban azonban a mai napig vannak megoldatlan problémák. A szókincs és a szóképzés több évtizedig egyoldalúan fejlődött, főképpen a sok orosz elem erőltetett átvételével. Az utóbbi évtizedben már fejlődés figyelhető meg a moksa és erza irodalmi nyelvben. A lexikában és a szintaxisban sok idegen elemet moksa lexémával, szintaktikai szerkezettel, nyelvjárási szóval, stílusbeli újítással helyettesítettek, s ezekben előtérbe kerültek a szóképzés és szóalkotás hagyományos (finnugor) elvei.

A standardizált moksa irodalmi nyelven adják ki az oktatási anyagokat, az irodalmi műveket, az újságokat („Mokseny Pravda” = ’Moksa Igazság’) és a folyóiratokat („Moksa”, „Jaksztyerj Tyästyenja” = ’Vörös Csillag’).

Azon moksa-mordvin fonémák és allofónok jelölésére, amelyek az orosz fonetikai rendszerre nem jellemzőek, új eszközöket vettek igénybe, amelyeket beillesztettek az elfogadott moksa írásmódba, ortográfiába. Például az L , \acute{L} , R , \acute{R} , J zöngétlen mássalhangzókat 2-3 betű kapcsolatával kezdték jelölni ($\acute{L}x$, $\acute{L}bx$, $\acute{L}px$, $\acute{L}bx$, $\acute{L}x$). Az a és \acute{a} magánhangzók jelölése ellentmond azoknak a szabályoknak, amelyek szerint a többi magánhangzót jelölik. Az a fonémát szóbeli elhelyezkedésétől függően háromféle betűvel is jelölik (\acute{a} , \acute{a} , e), a redukált \acute{a} magánhangzót egyes pozíciókban semmivel sem jelölik, más pozíciókban o -val, e -vel írják (részletesebben l. az alábbi táblázatokban).

A moksa-mordvin ábécé

<i>Betű</i>	<i>Kiejtés</i>	<i>Betű</i>	<i>Kiejtés</i>
А, а	a	Р, р	r
Б, б	b	С, с	s
В, в	v	Т, т	t
Г, г	g	У, у	u
Д, д	d	Ф, ф	f
Е, е	je-, e	Х, х	χ
Ё, ё	jo-, o	Ц, ц	c
Ж, ж	ž	Ч, ч	č
З, з	z	Ш, ш	ʃ
И, и	i	Щ, щ	ʃc/šc
Й, и	j	Ъ, ъ	keményjel
К, к	k	Ы, ы	ɨ
Л, л	l	Ь, ь	lágýjel
М, м	m	Э, э	e-, a-
Н, н	n	Ю, ю	ju-, u
О, о	o	Я, я	ja-, ja-, -a-, -a-, -a
П, п	p		

A mai moksa-mordvin irodalmi nyelvben hét magánhangzót használnak:

<i>i/ĭ</i>	<i>u</i>
<i>e</i>	<i>ə/ĕ</i>
<i>a</i>	<i>o</i>

ä – mint a magyar nyílt *e* vagy mint a finn *a*: *avəđems* 'megíjed';

e – mint a magyar nyelvjárási középzárt *e*: *erams* 'él; lakik';

i/ĭ – mint a magyar rövid *i*. A kemény mássalhangzó utáni *i* velárisan ejtődik:
molĭ 'megy' – *kandĭ* 'visz, (ide)hoz';

a – mint a magyar nyelvjárási illabiális *á*: *anams* 'kérdez';

o – mint a magyar *o*: *ozams* 'leül';

u – mint a magyar *u*: *kudu* 'haza(felé)';

*a/ä** – redukált magánhangzó-fonéma. A lágy, ill. kemény mássalhangzó-környezettől függően a szó belsejében elülső *a*, ill. hátulsó *ä* allofónja van. Palatális mássalhangzó környezetében olyan, mint az orosz *мeпem* 'emeleti szoba, toronyszoba' szó második szótagjában: *пeлäms* 'fél, tart (vkitől, vmitől)'. Palatalizálatlan mássalhangzó környezetében olyan, mint az orosz *зopод* 'város' szó második szótagjában: *пaлäms* 'ég, tüzel'.

A moksa-mordvin irodalmi nyelvben 33 mássalhangzó-fonéma van:

<i>p</i>	<i>t</i>	<i>t'</i>		<i>k</i>
<i>b</i>	<i>d</i>	<i>d'</i>		<i>g</i>
	<i>f</i>	<i>s</i>	<i>s̃</i>	<i>ʃ</i> <i>ʒ</i>
	<i>v</i>	<i>z</i>	<i>z̃</i>	<i>j</i>
		<i>c</i>	<i>c̃</i>	
<i>m</i>	<i>n</i>	<i>ñ</i>		
	<i>L</i>	<i>L̃</i>		
	<i>l</i>	<i>l'</i>		
		<i>R</i>	<i>R</i>	
		<i>í</i>	<i>r</i>	

A mássalhangzók hangértéke:

- p* – mint a magyar *p*, magas magánhangzó előtt lágy *p*: *para* 'jó', *пeс* 'vége';
b – mint a magyar *b*, palatális (magas) magánhangzó előtt lágy *b*: *omba* 'másik', *лämbä* 'meleg';
m – mint a magyar *m*, palatális magánhangzó előtt lágy *m*: *mora* 'dal', *мeл'ган* 'utánam';
f – mint a magyar *f*, palatális magánhangzó előtt lágy *f*: *af* 'nem', *af'i...* 'se...';
v – mint a magyar *v*, palatális magánhangzó előtt lágy *v*: *ava* 'nő', *vé* 'éj, éjszaka';
t – mint a magyar *t*: *ton* 'te';
t' – kb. mint a magyar *ty*: *at'a*, 'öregapa', *at'at* 'öregapák';

* A nyelvtani táblázatokban és a szövegekben a két fonémavariáns közös jele *a*.

- d* – olyan, mint a magyar *d* hang: *od* 'új', *odu* 'újra';
- d'* – kb. mint a magyar *gy*: *ad'a* 'gyere', *taďaj* 'édesanyám!';
- s* – a magyar *sz*-nek megfelelő mássalhangzó: *san* 'ér (véredény)';
- ś* – jésített szibiláns, mint az orosz *сб* végződés = kb. *szj*: *sembā* 'minden', *śin* 'ok', *sas* 'azért';
- z* – olyan, mint a magyar *z*: *azāms* 'mond', *koza* 'hova?';
- ž* – jésített *z* = kb. *zj*: *žepā* 'zseb', *kazama* 'kemény, érdes, rücskös';
- c* – mint a magyar *c*: *acam* 'ágy', *octa* 'fiatal kortól kezdve; fiatal kora óta';
- č* – jésített affrikáta = kb. *cj*: *čebār* 'jó', *kockaldaf* '(az időjárástól) fehér foltos (arc)';
- n* – olyan, mint a magyar *n*: *nar* 'fű, gyep', *son* 'ő';
- ñ* – kb. mint a magyar *ny*: *ñetkas* 'gyík', *ñil'a* 'négy';
- L* – zöngétlen *l*: *kalna* 'a halak', *naLl* 'nyilak';
- L* – zöngétlen jésített *l*: *kaL'na* 'a fűzfák', *maLl'* 'ötletek, eszmék, gondolatok';
- l* – mint az orosz *л*: *loman* 'ember', *luvəms* 'számol; olvas';
- l'* – mint az orosz lágy *лб* vagy kb. a magyar nyelvjárási (palóc) *ly*: *al'a* 'férfi', *al'at* 'férfiak';
- R* – zöngétlen palatalizálatlan *r*: *kərka* 'mély', *kortams* 'beszél';
- R* – zöngétlen palatalizált *r*: *paŕci* 'selyem', *maŕt* 'almák';
- r* – olyan, mint a magyar *r*: *ramams* 'vásárol, vesz', *or* 'bunda';
- ŕ* – jésített *r* = kb. *rj*: *märgəms* 'szól, mond', *maŕ* 'alma';
- śś* – a magyar *s*-nek megfelelő mássalhangzó: *śaštāma* 'elmozdít'. Palatális magánhangzó előtt lágy *ś*: *śi* 'nap';
- žž* – a magyar *zs*-nek megfelelő mássalhangzó: *oža* 'ruhaujj'. Palatális magánhangzó előtt lágy *ž*: *piža* 'zöld';
- čč* – megfelel a magyar *cs* mássalhangzónak: *ocka* 'teknő'. Palatális magánhangzó előtt lágy *č*: *piča* 'erdeifenyő';
- J* – zöngétlen *j*, kb. mint a magyar *kapj* szóban: *peJ'* 'fogak', *palaJ'* 'ők megcsókolják egymást';
- j* – olyan, mint a magyar *j*: *jožu* 'eszes; okos', *poju* 'nyárfa';
- k/k'* – olyan, mint a magyar *k*: *konac* 'melyik'. Palatális magánhangzó előtt lágy *k*: *kija* 'ki', *Kemān* 'tíz';
- g/g'* – olyan, mint a magyar *g* mássalhangzó: *kagāt* 'papír', *alga* 'lent; a hegy lába mentén'. Palatális magánhangzó előtt lágy *g*: *pil'ga*, 'láb', *čivga* 'kányabogyó';

x/x – kb. mint az orosz *oxoma* 'vadászat; kedv' szónak a *x* mássalhangzója vagy a német *ach*-Laut: *puχa-d'əms* 'szív (pl. cigarettát), pipázik'. Palatális hang előtt kb. mint a német *ich*-Laut: *puχijəms* (frekv.) 'szív, cigarettázik, pipázik', *kəl'ixt* 'szélesek'.

Jellemzők a zöngésségi és lágysági korrelációk.

A zöngésségi korrelációs párok:

- p – b*: *l'epəñ* 'égerfából való' – *l'ebəñ* 'sár, piszok, latyak';
f – v: *ufa.ms* 'lefúj; elfúj' – *uva.ms* 'ugat';
t – d: *kota* 'hat' – *koda* 'hogy, hogyan, ahogy(an)';
s – z: *íasa* 'itt' – *íaza* 'ide';
L – l: *kaLŋə* 'a halak' – *kałŋə* 'halacska';
t' – d': *vet'* 'éjjel; éjszaka' – *ved'* 'víz';
s̄ – ž: *moras* 'ő énekelt' – *moraž* 'énekelték';
L – l': *kaít'* 'nyelvek' – *kałt'* 'a nyelvet';
R – r: *małt'* 'almák' – *mařt'* 'az almát';
s̄ – ž: *kāsi* 'elrejtőzik, elbújik' – *kāzi* 'gonosz, dühös';
R – r: *mařŋə* 'kupacok' – *mařŋə* 'kis kupac, halom, domb';
J – j: *kuJt'* 'kígyók', – *kujt'* 'a kígyót';
k – g: *kořāñ* 'gyökér' – *gořāñ* 'bánatos; bajos'.

A lágysági korrelációs párok:

- t – t'*: *potams* 'visszalép' – *poťams* 'szopik';
d – d': *madat* 'lefekszel' – *maďat* 'mancsok';
s – s̄: *soka* 'faeke' – *soka* 'ecset, bojt';
z – ž: *vaz* 'borjú' – *vaz* 'sapka, kucsma';
c – c̄: *pec* 'vége' – *pec* 'hozzátapadt';
n – n̄: *konat* 'melyek' – *konat* 'homlokok';
L – L: *kaLŋə* 'a halak' – *kałŋə* 'a fűzfák';
l – l': *nolams* '(egyszer) megnyal' – *nołams* 'elenged, elereszt';
R – R: *mařt* 'kupacok, halmok' – *małt* 'almák';
r – r̄: *mařams* 'rátesz, rárak' – *mařams* '(meg)hall'.

A többi mássalhangzó esetében a lágy ejtősmód csak variáns:

- p/p:* *para* 'jó' – *pěra* 'konyhakert';
b/b: *bajtak* 'sok, alaposan' – *běžardəms* 'megvet, nem törődik vkivel';
m/m: *moləms* 'megy' – *mañəms* 'kiszabadul';
ff/f: *fatəms* 'megfog' – *f'erma* '(tenyésztő) telep';
v/v: *vanəms* 'néz' – *vizdəms* 'szégyenkezik';
χ/χ: *χoləms* 'szétver' – *aχar* 'minden, mindig';
s/s: *sovəñ* 'nyakszirt, tarkó' – *ši* 'nap';
z/z: *oza* 'ruhaujj' – *piza* 'zöld'.

A *j* és a *č* az irodalmi nyelvben a lágy mássalhangzókhoz tartozik: *pajga* (nem *pajga!*) 'harang'; *čaj* (nem *čaj!*) 'tea'.

Átírási táblázat

A moksa-mordvin irodalmi szövegek fonématisztikus átírása

Fonéma	Cirill betű	Helyesírási szabályzat	Magyar jelentés
/a/	э-:	эши <i>aši</i>	'kút'
		эй <i>aj</i>	'jég'
		эрь <i>är</i>	'minden'
		эрьке <i>arkka</i>	'tó'
		эзем <i>äzəm</i>	'pad'
		эцемс <i>äcəms</i>	'behatol, bemegy'
		эшендемс <i>äšəndəms</i>	'lehűl'
		эводемс <i>avədəms</i>	'megijed'
		эвондамс <i>avəndams</i>	'keletkezik, támad; megjelenik'
-я-:		тячи <i>tači</i>	'ma'
		кяпе <i>kapa</i>	'mezítláb(as)'
		фкя-фкянь <i>fka-fkan</i>	'egymást'
		няемс <i>najəms</i>	'(meg)lát'
		кядь <i>kad'</i>	'kéz'

Fonéma	Cirill betű	Helyesírási szabályzat	Magyar jelentés
--------	-------------	------------------------	-----------------

		кенярдемс <i>kenard'ams</i>	'örül'
		эрясь <i>eräs</i>	'ő lakott'
		тяште <i>täšta</i>	'csillag'
		атясь <i>atäs</i>	'az apó'
		шыярь <i>säjar</i>	'szőr, hajsza'
		кяжи <i>käzi</i>	'dühös'
		маряй <i>maräj</i>	'érző, sajtó'
-я:		аля <i>al'ä</i>	'férfi'
		шуваня <i>šuva-nä</i>	'vékony'
		вальмя <i>valma</i>	'ablak'
		коня <i>kona</i>	'homlok'
		фкя <i>fka</i>	'egy'
		крня <i>kämä</i>	'gombolyag'
		ленгя <i>lenğa</i>	'hársháncs'
		пря <i>pra</i>	'fej, tető'
		рьвя <i>ərva</i>	'feleség'
		цера <i>čera</i>	'makk'
-е:		вярде <i>vard'a</i>	'fentről'
		эчке <i>ečka</i>	'vastag'
		лишме <i>lišmä</i>	'ló'
		мезе <i>meža</i>	'mi?'
		мирде <i>mird'ä</i>	'férj'
		ннле <i>nīla</i>	'négy'
		пяле <i>pāla</i>	'fél, rész; oldal'
		сире <i>sirä</i>	'öreg'
		сетьме <i>setmä</i>	'csendes, enyhe'
		сере <i>serä</i>	'magasság'
		кяме <i>kāmā</i>	'csizma, lábbeli'
/e/	э-:	эряви <i>erävi</i>	'kell'
		эста <i>esta</i>	'akkor'
		эждемс <i>ežd'ams</i>	'(fel-, meg)melegít'
		эчке <i>ečka</i>	'vastag'
		эняльдемс <i>enäl'd'ams</i>	'könyörög, kérlek, esdekel'

Fonéma	Cirill betű	Helyesírási szabályzat	Magyar jelentés
		эряф <i>eräf</i>	'élet'
		эса <i>esa</i>	'-ban, -ben; ott'
		эста <i>esta</i>	'aztán, akkor'
		эстокиге <i>estâkigä</i>	'tüstént, azonnal, azon nyomban'
		эсь <i>es</i>	'saját, maga'
		эзда <i>ezda</i>	'-tól, -től; -ból, -ból; miatt'
-е-:		менель <i>mēnäl'</i>	'ég, menny'
		кев <i>kēv</i>	'kő'
		кедь <i>kēd'</i>	'bőr, irha; héj'
		келазь ~ -сь <i>kelaz' ~ -s</i>	'róka'
		келу <i>kelu</i>	'nyírfa'
		кельгомс <i>kel'gəms</i>	'szeret'
		кеме <i>kēmā</i>	'erős, kemény'
		кемонь <i>kēmān</i>	'tűz'
		кенкш <i>kēŋkš</i>	'ajtó'
		тев <i>tēv</i>	'munka'
		лем <i>lēm</i>	'név'
		лездомс <i>lezdāms</i>	'segít'
-е:		пе <i>pē</i>	'vég'
		ве <i>vē</i>	'éj, éjszaka'
/i/	-и-:	ичкозе <i>ičkəzə</i>	'messze'
		идь <i>id'</i>	'gyerek'
		илядь <i>ilad'</i>	'este'
		ирдез <i>ird'əs</i>	'borda'
-и-:		киня <i>kīnā</i>	'ösvény, csapás, csapa'
		китькс <i>kīt'ks</i>	'vonal, csík'
		лия <i>lījā</i>	'másik'
		минь <i>mīn</i>	'mi'
		нилемс <i>nīl'əms</i>	'lenyel'
		пизем <i>pižəm</i>	'eső, zápor'
		сисем <i>sisəm</i>	'hét' [szn.]
-и:		эши <i>äši</i>	'kút'
		ефси <i>jofsi</i>	'teljesen, egészen'
		меки <i>meki</i>	'vissza(felé)'
		кели <i>keli</i>	'széles'

Fonéma	Cirill betű	Helyesírási szabályzat	Magyar jelentés
--------	-------------	------------------------	-----------------

/i/

-ы-: (kemény mássalhangzók után)тыща *tišča* 'ezer'**-ы: (kemény mássalhangzók után)**вапды *vandi* 'holnap'палы *pali* 'ő ég, lángol; süt'веры *veri* 'véres'

/ə/, /â/

∅- (abszolút szóelején)рвья *ərva* 'feleség'рдаз *ərda:s* 'sár'рнамс *ərna.ms* 'morog; bőg, ordít'**-∅- (első szótagon belül)**мрдамс *mərda.ms* 'visszatér'кржа *kərža* 'kevés'тргадомс *tərga-dāms* 'kezd harcolni, küzdeni'прдамс *pərda.ms* 'elrejt, eldug; elzár'тжнамс *təžna.ms* 'sistereg'кжнамс *kəžna.ms* 'hörög; rekedten beszél'бта *bāta* 'mintha, akárcsak; talán'мзнамс *məžna.ms* 'szuszog, hortyog'

/â/

-o- (kemény mássalhangzók után)кандомс *kandāms* 'visz; tart; hoz'путомс *putāms* 'feltesz'

/ə/

-e- (lágy mássalhangzók után)молемс *mol'ams* 'megy, halad'пелемс *pel'ams* 'fél, tart'тердемс *terd'ams* '(meg)hív'кирнемс *kirnāms* 'feltartóztat; késleltet'

/a/

a-:ал *al* 'tojás'анок *anāk* 'kész'аф *af* 'nem'аш *aš* 'nincs'азомс *azāms* 'közöl, (el)mond'аньцек *añčək* 'csak'

-a- (kemény mássalhangzók után)

лама	<i>lama</i>	'sok'
шама	<i>šama</i>	'arc'
тага	<i>taga</i>	'még, újra'
анамс	<i>anams</i>	'kér'
шапарякс	<i>šaparaks</i>	'árpa'
авардемс	<i>avardəms</i>	'sír' [ige]
ломань	<i>loman</i>	'ember'

-а (kemény mássalhangzók után)

фтала	<i>ftala</i>	'mögött'
кафкса	<i>kafksa</i>	'nyolc'
кода	<i>koda</i>	'hogyan?; mint, ahogy'
лотка	<i>lotka</i>	'hasadék, lyuk'
ялга	<i>jalga</i>	'társ, barát'

-я- (j után és kemény mássalhangzók előtt)

ярмак	<i>jarmak</i>	'pénz'
ярхамс	<i>jarcams</i>	'eszik'
явомс	<i>javəms</i>	'szétoszt'
яфолемс	<i>jafədəms</i>	'dob, vet, lóbál'
яксярга	<i>jaksarga</i>	'vadkacsa, réce'

-я- (lágy mássalhangzók után és kemény mássalhangzók előtt)

тяг	<i>tat</i>	'ezek'
молят	<i>molat</i>	'jössz, mész'
палат	<i>palat</i>	'ingek'
прят	<i>prat</i>	'fejek; tetők'
туят	<i>tuja·t</i>	'elmész'
станяк	<i>stanak</i>	'ugyanúgy'

/o/

о-:

од	<i>od</i>	'új, fiatal'
ор	<i>or</i>	'bunda'
озкс	<i>ozks</i>	'ima, áldozat'
оцю	<i>ocu</i>	'nagy; felnőtt'
оцязор	<i>ocazâr</i>	'császár; cár'

-o- (kemény mássalhangzók után)

тон	<i>ton</i>	'te'
тонь	<i>toni</i>	'téged'
прокс	<i>proks</i>	'mint; mindig'
мора	<i>mora</i>	'dal, ének'

ë- és -ë- (j- és más lágy mássalhangzók után)

ёфкс	<i>jofks</i>	'mese, találós kérdés'
ёмлания	<i>jomlańa</i>	'kicsiny'
ендол	<i>jondâl</i>	'villám'
тежянь	<i>tóžan</i>	'ezer'
цѐра	<i>ćora</i>	'ifjú, fia vkinek'
сѐрма	<i>śorma</i>	'levél, hímezés'
атѣкш	<i>at'ó-kš</i>	'kakas'

/u/	-y-:	учемс	<i>učəms</i>	'vár' [ige]
		уемс	<i>ujəms</i>	'úszik'
		уштор	<i>ustâr</i>	'juharfa'
		ужа	<i>uža</i>	'sarok'
		ули	<i>ul'i</i>	'van'

-y- (kemény mássalhangzók után)

нумол	<i>numâl</i>	'nyúl'
сур	<i>sur</i>	'ujj'
тунда	<i>tunda</i>	'tavasz'

ю- és -ю- (j- és más lágy mássalhangzók után)

юр	<i>jur</i>	'gyökér, tő'
юв	<i>juv</i>	'mag, szem'
ювадемс	<i>juva-dəms</i>	'kiabál, kiált'
нюди	<i>nud'i</i>	'nádszál'
нюрькяня	<i>nuŕkka-ńa</i>	'rövidek; kis, kicsi'
сюла	<i>śula</i>	'bél'
тюжа	<i>tüža</i>	'(narancs)sárga, vöröses'

-y: (kemény mássalhangzók után)

лафту	<i>laftu</i>	'váll'
келу	<i>kelu</i>	'nyírfa'

Fonéma	Cirill betű	Helyesírási szabályzat	Magyar jelentés
		оду <i>odu</i>	'újra'
		сану <i>sanu</i>	'eres'
	-ю	(j- és más lágy mássalhangzók után)	
		пою <i>poju</i>	'rezgőnyárfa'
		пулю <i>puľu</i>	'poros'
		куцю <i>kuću</i>	'kanál'
		кутю <i>kuťu</i>	'barkavirágzat'
/J/	-йх-	койхть <i>koľ'</i>	'szokások, hagyományok'
		ляйхть <i>ľaľ'</i>	'folyók, folyamok'
		ляйхне <i>ľäma</i>	'a folyók'
		якайхть <i>ja ka ľ'</i>	'járnak'
		эихть <i>äľ'</i>	'jegek'
		эихне <i>äma</i>	'a jegek'
/Ĳ/	-х-	(i/ĳ után)	
		серихть <i>seri Ĳ'</i>	'magasok'
		удыхть <i>udi Ĳ'</i>	'alusznak'
/L/	-лх-	калхт <i>ka ľt</i>	'halak'
		плхтамс <i>pê ľta·ms</i>	'(el)éget vmit'
		валхтомс <i>va ľtâms</i>	'levesz, leemel'
		налхкомс <i>na ľkâms</i>	'játszik; kacérkodik'
/Ļ/	-л̄х-	пульхкомс <i>pu ľkâms</i>	'gázol, jár'
		нильхкс <i>ni ľks</i>	'szájpaddás'
		сальхть <i>sa ľ'</i>	'jöttek volna'
		пяльхть <i>pä ľ'</i>	'karók'
/R/	-рх-	крхтамс <i>kê ľta·ms</i>	'perzsel'
		пурхцозамс <i>pu ľcâza·ms</i>	'megmalacozik, megfiadzik'
		порхцадемс <i>po ľcad'êms</i>	'átszúr, átdöf'
		нархт <i>na řt</i>	'füvek'
		торхтат <i>to řtat</i>	'hulladék'
/R/	-р̄х-	кир̄хкс <i>ki řks</i>	'veréb'
		шер̄хкомс <i>še řkâms</i>	'mozog, ingadozik'
		пур̄хкя <i>pu řka·</i>	'sárgarépa'
		эр̄хтемс <i>a řtêms</i>	'megüt vkit/vmit, rácsap'

Igeragozás

Indeterminatív ragozás

Indicativus praesens				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anan 'kérek'	sävan 'kapok'	af anan 'nem kérek'	af sävan 'nem kapok'
2	anat	savat	af anat	<i>stb.</i>
3	anaj	sävi	af anaj	
<i>Pl. 1</i>	anatama	säftama	af anatama	
2	anatada	säftada	af anatada	
3	anaŋt	saviŋt	af anaŋt	

Indicativus praeteritum 1.				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anan 'kértem'	savən 'kaptam'	asəñ/izəñ ana	asən/izən sav(a)
2	anaŋt	savəŋt	asəŋt/izəŋt ana	<i>stb.</i>
3	anas	savs	asəz/iz a.	
<i>Pl. 1</i>	anamä	sävəmä	asəmä/izəmä a.	
2	anadä	sävəda	asədä/izədä a.	
3	anasŋt	sävstŋt	asəsŋt/izəsŋt a.	

Indicativus praeteritum 2.				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anaŋən 'kértem'	sävəŋən 'kaptam'	afəŋən ana	afəŋən sav(ä)
2	anaŋət	sävəŋət	afəŋət a.	<i>stb.</i>
3	anaŋ	sävəŋ	afəŋ a.	
<i>Pl. 1</i>	anaŋəmä	sävəŋəmä	afəŋəma a.	
2	anaŋədä	sävəŋədä	afəŋəda a.	
3	anaŋtŋ	sävəŋtŋ	afəŋtŋ a.	

Indicativus futurum				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	karman anama	karman savəma	af karman anama	af karman sāvəma
2	karmat a.	<i>stb.</i>	af karmat a.	<i>stb.</i>
3	karmaj a.		af karmaj a.	
<i>Pl. 1</i>	karmatama a.		af karmatama a.	
2	karmatada a.		af karmatada a.	
3	karmat' a.		af karmat' a.	

Imperativus				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 2</i>	anak	šaff	fat ana	fat sav(a)
<i>Pl. 2</i>	anada	sävəda	fada ana	fada sav(ä)

Optativus				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anazan	sävəzan	fazan ana	fazan sav(a)
2	anazat	sävəzat	fazat a.	<i>stb.</i>
3	anaza	sävəza	faza a.	
<i>Pl. 1</i>	anastama	sävəstama	fastama a.	
2	anastada	sävəstada	fastada a.	
3	anast	sävəst	fast a.	

Conjunctivus				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	ana'ən	sävə'ən	afə'ən ana	afə'ən sāv(a)
2	ana'ət	šävə'ət	afə'ət a.	<i>stb.</i>
3	ana'	sävə'	afə' a.	
<i>Pl. 1</i>	ana'əmə	sävə'əma	afə'əma a.	
2	ana'ədä	sävə'əda	afə'ədä a.	
3	ana'f	sävə'f	afə'f a.	

Conditionalis praesens				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anand'aran	sävënd'aran	af anand'aran	af sävënd'aran
2	anand'arat	sävënd'arat	af anand'arat	<i>stb.</i>
3	anand'aräj	sävënd'aräj	<i>stb.</i>	
<i>Pl. 1</i>	anand'aratama	sävënd'aratama		
2	anand'aratada	sävënd'aratada		
3	anand'aratf	sävënd'aratf		

Conditionalis praeteritum				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anand'arän	sävënd'arän	af anand'arän	af sävënd'arän
2	anand'aratf	sävënd'aratf	<i>stb.</i>	<i>stb.</i>
3	anand'aras	sävënd'aras		
<i>Pl. 1</i>	anand'aramä	sävënd'aramä		
2	anand'arädä	sävënd'arädä		
3	anand'arästf	sävënd'arästf		

Conditionalis-conjunctivus				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anand'arälän	sävënd'arälän	afälän anand'ara	afälän sävënd'ara
2	anand'arälöt	sävënd'arälöt	afälöt a.	<i>stb.</i>
3	anand'aräl	sävënd'aräl	afäl a.	
<i>Pl. 1</i>	anand'arälömä	sävënd'arälömä	afälöma a.	
2	anand'arälödä	sävënd'arälödä	afälöda a.	
3	anand'arälft	sävënd'arälft	afälft a.	

Desiderativus				
	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Sg. 1</i>	anal(ə)ksälän	säväl(ə)ksälän	afäl(ə)ksälän ana	afäl(ə)ksälän sav(ä)
2	anal(ə)ksälöt	säväl(ə)ksälöt	afäl(ə)ksälöt a.	<i>stb.</i>
3	anal(ə)ksäl	säväl(ə)ksäl	afäl(ə)ksäl a.	
<i>Pl. 1</i>	anal(ə)ksälömä	säväl(ə)ksälömä	afäl(ə)ksälömä a.	
2	anal(ə)ksälödä	säväl(ə)ksälödä	afäl(ə)ksälödä a.	
3	anal(ə)ksälft	säväl(ə)ksälft	afäl(ə)ksälft a.	

Determinatív igeragozás

Indicativus praesens				
állító alakok			tagadó alakok	
„el rem”				
Sg. 1	–	–	–	–
2	anasamak	savsamak	af anasamak	af savsamak
3	anasaman	savsaman	stb.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	anasamašt	savsamašt		
3	anasamaž	savsamaž		
„minket”				
Sg. 1	–	–	–	–
2	anasamašt	savsamašt	af anasamašt	af savsamašt
3	anasamaz	savsamaz	stb.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	anasamašt	savsamašt		
3	anasamaž	savsamaz		
„ed”				
Sg. 1	anata(n)	safta(n)	af anata(n)	af safta(n)
2	–	–	–	–
3	anatadaž	saftadaz	stb.	stb.
Pl. 1	anatadaz	šaftad’az		
2	–	–	–	–
3	anatadaž	šaftad’az		
„itu keti”				
Sg. 1	anatadaž	saftadaz	af anatadaž	af saftadaž
2	–	–	–	–
3	anatadaž	saftadaz	stb.	stb.
Pl. 1	anatadaž	saftadaz		
2	–	–	–	–
3	anatadaž	saftadaz		

Indicativus praesens				
állító alakok			tagadó alakok	
(folyt.)		„ők”		
<i>Sg. 1</i>	anasa(n)	sävsa(n)	af anasa(n)	af sävsa(n)
2	anasak	sävsak	<i>stb.</i>	<i>stb.</i>
3	anasi	sävsi		
<i>Pl. 1</i>	anasask	sävask		
2	anasasť	sävsať		
3	anasaz	sävsaž		
„öket/azokat”				
<i>Sg. 1</i>	anasajnä	sävajnä	af anasajnä	af sävajnä
2	anasajť	sävajť	<i>stb.</i>	<i>stb.</i>
3	anasinä	sävšinä		
<i>Pl. 1</i>	anasask	sävask		
2	anasasť	sävsať		
3	anasaz	sävsaž		

Indicativus praeteritum 1.				
állító alakok			tagadó alakok	
		„engem”		
<i>Sg. 1</i>	–	–	–	–
2	anamajť	sävəmajť	asəmajť/izəmajť ana	asəmajť/izəmajť säv(a)
3	anaman	sävəman	səman/izəman a.	<i>stb.</i>
<i>Pl. 1</i>	–	–	–	–
2	anamasť	sävəmasť	asəmasť/izəmasť a.	
3	anamaz	sävəmaz	asəmaz/izəmaz a.	
<i>Sg. 1</i>	–	–	–	–
2	anamasť	sävəmasť	asəmasť/izəmasť ana	asəmasť/izəmasť säv(ä)
3	anamaz	sävəmaz	asəmaz/izəmaz a.	<i>stb.</i>
<i>Pl. 1</i>	–	–	–	–
2	anamasť	sävəmasť	asəmasť/izəmasť a.	
3	anamaz	sävəmaz	asəmaz/izəmaz a.	

Indicativus praeteritum 1.				
állító alakok			tagadó alakok	
(folyt.)	„tēged”			
Sg. 1	anaɯtan	saviχtan	asiχtan/iziχtan ana	asiχtan/iziχtan sāv(ä)
2	–	–	–	–
3	ananžä	sävənzä	asənzä/izənzä a.	stb.
Pl. 1	anadaz	sävədaz	asədaz/izədaz a.	
2	–	–	–	–
3	anadaz	sävədaz	asədaz/izədaz a.	
„titeket”				
Sg. 1	anadaz	sävədaz	asədaz/izədaz ana	asədaz/izədaz sāv(a)
2	–	–	–	–
3	anadaz	sävədaz	asədaz/izədaz a.	stb.
Pl. 1	anadaz	sävədaz	asədaz/izədaz a.	
2	–	–	–	–
3	anadaz	sävədaz	asədaz/izədaz a.	
„ötlet”				
Sg. 1	anajnä	sävinä	asinä/izinä ana	asinä/izinä sav(ä)
2	anajt’	sävit’	asit’/izit’ a.	stb.
3	anazä	sävəža	asəžä/izəžä a.	
Pl. 1	anask	sävəsk	asəsk/izəsk a.	
2	anasť	sävəšť	asəšť/izəšť a.	
3	anaz	sävəž	asəž/izəž a.	
„öket/azokat”				
Sg. 1	anajna	sävinä	asina/izinä ana	asinä/izinä sāv(ä)
2	anajt’	sävit’	asit’/izit’ a.	stb.
3	anazən	sävəzən	asəzən/izəzən a.	
Pl. 1	anask	sävəsk	asəsk/izəsk a.	
2	anasť	sävəšť	asəšť/izəšť a.	
3	anaz	sävəž	asəž/izəž a.	

Indicativus praeteritum 2.				
állító alakok			tagadó alakok	
Sg. 1	–	–	–	–
2	analǫmajt	sävǫlǫmajt	afǫlǫmajt ana	afǫlǫmajt säv(ä)
3	analǫman	sävǫlǫman	afǫlǫman a.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	analǫmast	sävǫlǫmast	afǫlǫmast a.	
3	analǫmaz	sävǫlǫmaz	afǫlǫmaz a.	
Sg. 1	–	–	–	–
2	analǫmast	sävǫlǫmast	afǫlǫmast ana	afǫlǫmast säv(a)
3	analǫmaz	sävǫlǫmaz	afǫlǫmaz a.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	analǫmast	sävǫlǫmast	afǫlǫmast a.	
3	analǫmaz	sävǫlǫmaz	afǫlǫmaz a.	
Sg. 1	analǫxtan	sävǫlǫxtan	afǫlǫxtan ana	afǫlǫxtan säv(ä)
2	–	–	–	–
3	analǫnzä	sävǫlǫnzä	afǫlǫnzä a.	stb.
Pl. 1	analǫdaz	sävǫlǫdaz	afǫlǫdaz a.	
2	–	–	–	–
3	analǫdaz	sävǫlǫdaz	afǫlǫdaz a.	
Sg. 1	analǫdaz	sävǫlǫdaz	afǫlǫdaz ana	afǫlǫdaz säv(ä)
2	–	–	–	–
3	analǫdaz	sävǫlǫdaz	afǫlǫdaz a.	stb.
Pl. 1	analǫdaz	sävǫlǫdaz	afǫlǫdaz a.	
2	–	–	–	–
3	analǫdaz	sävǫlǫdaz	afǫlǫdaz a.	
Sg. 1	analǫinä	sävǫlǫinä	afǫlǫinä ana	afǫlǫinä säv(ä)
2	analǫit	sävǫlǫit	afǫlǫit a.	stb.
3	analǫzä	sävǫlǫzä	afǫlǫzä a.	

Indicativus praeteritum 2.				
(folyt.)	állító alakok		tagadó alakok	
<i>Pl. 1</i>	analəsk	sävələsk	afələsk a.	
2	analəst	sävələst	afələst a.	
3	analəz	sävələz	afələz a.	
<i>Sg. 1</i>	anal'inä	sävəlinä	afəl'inä ana	afəl'ina säv(ä)
2	anal'it	sävəlit	afəl'it a.	<i>stb.</i>
3	analəzən	sävələzən	afələzən a.	
<i>Pl. 1</i>	analəsk	sävələsk	afələsk a.	
2	analəst	sävələst	afələst a.	
3	analəz	sävələz	afələz a.	

Imperativus				
állító alakok			tagadó alakok	
„engem”				
Sg. 2	anamak	savəmak	tamak ana	tamak säv(ä)
Pl. 2	anamast	sävəmast	tamast a.	tamast s.
„minket”				
Sg. 2	anamast	sävəmast	tamast ana	tamast säv(ä)
Pl. 2	anamast	sävəmast	tamast a.	tamast s.
„téged”				
Sg. 2	–	–	–	–
Pl. 2	–	–	–	–
„titeket”				
Sg. 2	–	–	–	–
Pl. 2	–	–	–	–
„őt/azt”				
Sg. 2	anak	sävk	tak ana	tak säv(ä)
Pl. 2	anast	sävəst	tast a.	tast s.
„őket/azokat”				
Sg. 2	anajt	sävít	tajt ana	tajt säv(ä)
Pl. 2	anast	sävəst	tast/tajənnit a.	tast/tajənnit s.

Optativus				
állító alakok			tagadó alakok	
„engem”				
Sg. I	–	–	–	–
2	katk anasamak	katk savsamak	katk af anasamak	katk af sävsamak
3	anasamañ	savsamañ	katk af anasamañ	katk af sävsamañ
Pl. I	–	–	–	–
2	anasamaś	sävsamaś	katk af anasamaś	katk af sävsamaś
3	anasamaz	sävsamaz	katk af anasamaz	katk af sävsamaz
„minket”				
Sg. I	–	–	–	–
2	katk anasamaś	katk sävsamaś	katk af anasamaś	katk af sävsamaś
3	anasamaz	sävsamaz	katk af anasamaz	katk af sävsamaz
Pl. I	–	–	–	–
2	anasamaś	sävsamaś	katk af anasamaś	katk af sävsamaś
3	anasamaz	sävsamaz	katk af anasamaz	katk af sävsamaz
„ad”				
Sg. I	katk anafa(n)	katk safta(n)	katk af anata(n)	katk af säfta(n)
2	–	–	–	–
3	anatanza	säftanza	katk af anatanza	katk af säftanza
Pl. I	anatadaž	säftadaž	katk af anatadaž	katk af säftadaž
2	–	–	–	–
3	anatadaž	saftadaž	katk af anatadaž	katk af säftadaž
„uteket”				
Sg. I	katk anatadaž	katk saftadaž	katk af anatadaž	katk af säftadaž
2	–	–	–	–
3	anatadaž	säftadaž	katk af anatadaž	katk af säftadaž
Pl. I	anatadaž	säftadaž	katk af anatadaž	katk af säftadaž
2	–	–	–	–
3	anatadaž	säftadaž	katk af anatadaž	katk af säftadaž
„anasa(n)”				
Sg. I	katk anasa(n)	katk sävsa(n)	katk af anasa(n)	katk af sävsa(n)
2	anasak	sävsak	katk af anasak	katk af sävsak
3	anasi	sävsi	katk af anasi	katk af sävsi
Pl. I	anasask	sävsask	katk af anasask	katk af sävsask
2	anasasť	sävsasť	katk af anasasť	katk af sävsasť
3	anasaz	savszaz	katk af anasaz	katk af sävsaz

(folyt.)	Optativus			
	állító alakok		tagadó alakok	
	„öket/azokat”			
Sg. 1	katk anasajnä	katk sävsajnä	katk af anasajnä	katk af sävsajnä
2	anasajť	sävsajť	katk af anasajť	katk af sävsajť
3	anasinä	sävsinä	katk af anasinä	katk af sävsinä
Pl. 1	anasask	sävsask	katk af anasask	katk af sävsask
2	anasasť	sävsasť	katk af anasasť	katk af sävsasť
3	anasaz	sävsaz	katk af anasaz	katk af sävsaz

Conjunctivus				
állító alakok			tagadó alakok	
„engem”				
Sg. 1	–	–	–	–
2	analəmajtba	sävələmajtba	afələmajtba ana	afələmajtba sav(ä)
3	analəmańba	sävələmańba	afələmańba a.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	analəmasťba	sävələmasťba	afələmasťba a.	
3	analəmazba	sävələmazba	afələmazba a.	
„minket”				
Sg. 1	–	–	–	–
2	analəmasťba	sävələmasťba	afələmasťba ana	afələmasťba sav(ä)
3	analəmazba	sävələmazba	afələmazba a.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	analəmasťba	sävələmasťba	afələmasťba a.	
3	analəmazba	sävələmazba	afələmazba a.	
„teged”				
Sg. 1	analəxtanba	sävələxtanba	afələxtanba ana	afələxtänba sav(ä)
2	–	–	–	–
3	analənzäba	sävələnzäba	afələnzäba a.	stb.
Pl. 1	analədazba	sävələdazba	afələdazba a.	
2	–	–	–	–
3	analədazba	sävələdazba	afələdazba a.	

	Conjunctivus			
(folyt.)	állító alakok		tagadó alakok	
	„ülteket”			
Sg. 1	anal'edazba	sävæl'edazba	afæl'edazba ana	afæl'edazba säv(ä)
2	–	–	–	–
3	anal'edazba	sävæl'edazba	afæl'edazba a.	stb.
Pl. 1	anal'edazba	sävæl'edazba	afæl'edazba a.	
2	–	–	–	–
3	anal'edazba	sävæl'edazba	afæl'edazba a.	
	„öket/azokat”			
Sg. 1	anal'inäba	sävæl'inäba	afæl'inäba ana	afæl'inäba säv(ä)
2	anal'itba	sävæl'itba	afæl'itba a.	stb.
3	anal'ezäba	sävæl'ezäba	afæl'ezaba a.	
Pl. 1	anal'eskba	sävæl'eskba	afæl'eskba a.	
2	anal'estba	sävæl'estba	afæl'estba a.	
3	anal'ezba	sävæl'ezba	afæl'ezba a.	
	„öket/azokat”			
Sg. 1	anal'inäba	sävæl'inäba	afæl'inäba ana	afæl'inäba säv(ä)
2	anal'itba	sävæl'itba	afæl'itba a.	stb.
3	anal'ezənba	sävæl'ezənba	afæl'ezənba a.	
Pl. 1	anal'eskba	sävæl'eskba	afæl'eskba a.	
2	anal'estba	sävæl'estba	afæl'estba a.	
3	anal'ezba	sävæl'ezba	afæl'ezba a.	

Conditionalis praesens-futurum				
állító alakok			tagadó alakok	
„engem”				
Sg. I	–	–	–	–
2	anand'arasamak	sävënd'arasamak	af anand'arasamak	af sävënd'arasamak
3	anand' ärasaman	sävënd'arasaman	stb.	stb.
Pl. I	–	–	–	–
2	anand'arasamast'	sävënd'arasamast'		
3	anand'arasamaz	sävënd'arasamaz		

	Conditionalis praesens-futurum			
(folyt.)	állító alakok		tagadó alakok	
	„minkel”			
Sg. 1	–	–	–	–
2	anand'arasamast'	sävënd'arasamast'	af anand'arasamast'	af sävënd'arasamast'
3	anand'arasamaz	sävënd'arasamaz	stb.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	anand'arasamast'	sävënd'arasamast'		
3	anand'arasamaz	sävënd'arasamaz		
	„léged”			
Sg. 1	anand'aräta	sävënd'aräta	af anand'aräta	af sävënd'aräta
2	–	–	–	–
3	anand'arätanza	sävënd'arätanza	stb.	stb.
Pl. 1	anand'aratadaz	sävënd'aratädaz		
2	–	–	–	–
3	anand'aratadaz	sävënd'aratädaz		
	„titeket”			
Sg. 1	anand'aratadaz	sävënd'aratädaz	af anand'aratädaz	af sävënd'aratädaz
2	–	–	–	–
3	anand'arätädaz	sävënd'arätädaz	stb.	stb.
Pl. 1	anand'aratadaz	sävënd'aratädaz		
2	–	–	–	–
3	anand'arätädaz	sävënd'arätädaz		
	„öt/azt”			
Sg. 1	anand'arasa(n)	sävënd'arasa(n)	af anand'arasa(n)	af sävënd'arasa(n)
2	anand'arasak	sävënd'arasak	stb.	stb.
3	anand'arasi	sävënd'arasi		
Pl. 1	anand'arasask	sävënd'arasask		
2	anand'arasast'	sävënd'arasast'		
3	anand'arasaz	sävënd'arasaz		
	„öket/azokat”			
Sg. 1	anand'arasajna	sävënd'arasajnä	af anand'arasajnä	af sävënd'arasajnä
2	anand'arasajt'	sävënd'arasajt'	stb.	stb.
3	anand'arasinä	sävënd'arasinä		
Pl. 1	anand'arasask	sävënd'arasask		
2	anand'arasast'	sävënd'arasast'		
3	anand'arasaz	sävënd'arasaz		

Conditionalis-conjunctivus				
állító alakok			tagadó alakok	
„engem”				
Sg. I	–	–	–	–
2	anand'aräl'əmajt'	sävëndaräl'əmajt'	afəl'əmajt' anand'arä	afəl'əmajt' sävëndarä
3	anandaräl'əman	sävëndaräl'əman	afəl'əman a.	stb.
Pl. I	–	–	–	–
2	anandaräl'əmasť	sävëndaräl'əmasť	afəl'əmasť a.	
3	anand'aräl'əmaz	sävëndaräl'əmaz	afəl'əmaz a.	
„minket”				
Sg. I	–	–	–	–
2	anandaräl'əmasť	sävëndaräl'əmasť	afəl'əmasť anandarä	afəl'əmasť sävëndarä
3	anandaräl'əmaz	sävëndaräl'əmaz	afəl'əmaz a.	stb.
Pl. I	–	–	–	–
2	anandaräl'əmasť	sävëndaräl'əmasť	afəl'əmasť a.	
3	anandaräl'əmaz	sävëndaräl'əmaz	afəl'əmaz a.	
„titeket”				
Sg. I	anandaräl'ixtän	sävëndaräl'ixtän	afəl'ixtän anand'arä	afəl'ixtän sävëndarä
2	–	–	–	–
3	anandaräl'ənzä	sävëndaräl'ənzä	afəl'ənzä a.	stb.
Pl. I	anandaräl'ədaz	sävëndaräl'ədaz	afəl'ədaz a.	
2	–	–	–	–
3	anandaräl'ədaz	sävëndaräl'ədaz	afəl'ədaz a.	
„titeket”				
Sg. I	anandaräl'ədaz	sävëndaräl'ədaz	afəl'ədaz anand'arä	afəl'ədaz anand'arä
2	–	–	–	–
3	anandaräl'ədaz	sävëndaräl'ədaz	afəl'ədaz a.	stb.
Pl. I	anandaräl'ədaz	sävëndaräl'ədaz	afəl'ədaz a.	
2	–	–	–	–
3	anandaräl'ədaz	sävëndaräl'ədaz	afəl'ədaz a.	

Conditionalis-conjunctivus				
(folyt.)	állító alakok		tagadó alakok	
	„öt			
Sg. 1	anand'aräl'inä	sävendaräl'inä	afäl'inä anand'ärä	afäl'inä sävendar'ä
2	anand'aräl'it	sävendaräl'it	afäl'it a.	stb.
3	anand'aräl'özä	sävendaräl'özä	afäl'özä a.	
Pl. 1	anand'aräl'esk	sävendaräl'esk	afäl'esk a.	
2	anand'aräl'est	sävendaräl'est	afäl'est a.	
3	anand'aräl'öz	sävendaräl'öz	afäl'öz a.	
	„öt/azokat"			
Sg. 1	anand'aräl'inä	sävendaräl'inä	afäl'inä anand'ärä	afäl'inä sävendar'ä
2	anand'aräl'it	sävendaräl'it	afäl'it a.	stb.
3	anand'aräl'özön	sävendaräl'özön	afäl'özön a.	
Pl. 1	anand'aräl'esk	sävendaräl'esk	afäl'esk a.	
2	anand'aräl'est	sävendaräl'est	afäl'est a.	
3	anand'aräl'öz	sävendaräl'öz	afäl'öz a.	

Desiderativus				
állító alakok			tagadó alakok	
„engem”				
Sg. 1	–	–	–	–
2	anal'öksöl'omajt	savölöksöl'omajt	afölöksöl'omajt ana	afölöksöl'omajt säv(ä)
3	anal'öksöl'oman	savölöksöl'oman	afölöksöl'oman	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	anal'öksöl'omast	sävölöksöl'omast	afölöksöl'omast	
3	anal'öksöl'omaz	sävölöksöl'omaz	afölöksöl'omaz	
„minket”				
Sg. 1	–	–	–	–
2	anal'öksöl'omast	sävölöksöl'omast	afölöksöl'omast ana	afölöksöl'omast sav(ä)
3	anal'öksöl'omaz	sävölöksöl'omaz	afölöksöl'omaz a.	stb.
Pl. 1	–	–	–	–
2	anal'öksöl'omast	sävölöksöl'omast	afölöksöl'omast a.	
3	anal'öksöl'omaz	sävölöksöl'omaz	afölöksöl'omaz a.	

	Desiderativus			
(folyt.)	állító alakok		tagadó alakok	
	„léged”			
Sg. 1	analəksəlīxtan	sävələksəlīxtan	afələksəlīxtan ana	afələksəlīxtan säv(ä)
2	–	–	–	–
3	analəksələnžä	sävələksələnžä	afələksələnžä a.	stb.
Pl. 1	analəksələdaz	sävələksələdaz	afələksələdaz a.	
2	–	–	–	–
3	analəksələdaz	sävələksələdaz	afələksələdaz a.	
	„hükel”			
Sg. 1	analəksələdaz	sävələksələdaz	afələksələdaz ana	afələksələdaz säv(ä)
2	–	–	–	–
3	analəksələdaz	sävələksələdaz	afələksələdaz a.	stb.
Pl. 1	analəksələdaz	sävələksələdaz	afələksələdaz a.	
2	–	–	–	–
3	analəksələdaz	sävələksələdaz	afələksələdaz a.	
	„töl”			
Sg. 1	analəksəlīnā	sävələksəlīnā	afələksəlīnā ana	afələksəlīnā säv(ä)
2	analəksəlīt	sävələksəlīt	afələksəlīt a.	stb.
3	analəksələžä	sävələksələžä	afələksələžä a.	
Pl. 1	analəksələšk	sävələksələšk	afələksələšk a.	
2	analəksələšt	sävələksələšt	afələksələšt a.	
3	analəksələž	sävələksələž	afələksələž a.	
	„töl”			
Sg. 1	analəksəlīnā	sävələksəlīnā	afəlīnā ana	afəlīnā säv(ä)
2	analəksəlīt	sävələksəlīt	afəlīt a.	stb.
3	analəksələžen	sävələksələžen	afələksələžen a.	
Pl. 1	analəksələšk	sävələksələšk	afələksələšk a.	
2	analəksələšt	sävələksələšt	afələksələšt a.	
3	analəksələž	sävələksələž	afələksələž a.	

Főnévragozás

Indeterminatív főnévragozás

<i>Sg. Nom.</i>	moda 'föld'	vela 'falu'	surks 'gyűrű'
<i>Gen.-acc.</i>	moda-n	velə-n	surksə-n
<i>Dat.-all.</i>	moda-ndī	velə-ndī	surksə-ndī
<i>Abl.</i>	moda-da	velə-da	surks-ta
<i>Iness.</i>	moda-sa	velə-sa	surks-sa
<i>Elat.</i>	moda-sta	velə-sta	surks-sta
<i>Ill.</i>	moda-s	velə-s	surks-s
<i>Prolat.</i>	moda-va	velə-va	surks-ka/surksə-va
<i>Lat.</i>	moda-s (= <i>Ill.</i>)	vel-i	surks-s (= <i>Ill.</i>)
<i>Translat.</i>	moda-ks	velə-ks	surksə-ks
<i>Abess.</i>	moda-ftəma	velə-ftəma	surks-ftəma
<i>Comparat.</i>	moda-ska	velə-ska	surksə-ska
<i>Causat.</i>	moda-ŋksa	velə-ŋksa	surksə-ŋksa
<i>Pl. Nom.</i>	moda-t	velə-t	surks-t
<i>Gen.-acc.</i>	moda-n	velə-n	surksə-n
<i>Dat.-all.</i>	moda-ndī	velə-ndī	surksə-ndī
<i>Abl.</i>	moda-da	velə-da	surks-ta
<i>Iness.</i>	moda-sa	velə-sa	surks-sa
<i>Elat.</i>	moda-sta	velə-sta	surks-sta
<i>Ill.</i>	moda-s	velə-s	surks-s
<i>Prolat.</i>	moda-va	velə-va	surks-ka/surksə-va
<i>Lat.</i>	= <i>Ill.</i>	vel-i	= <i>Ill.</i>
<i>Translat.</i>	moda-ks	velə-ks	surksə-ks
<i>Abess.</i>	moda-ftəma	velə-ftəma	surks-ftəma
<i>Comparat.</i>	moda-ska	velə-ska	surksə-ska
<i>Causat.</i>	moda-ŋksa	velə-ŋksa	surksə-ŋksa

Determinatív főnévragozás

<i>Sg. Nom.</i>	moda-s	velə-s	surks-s
<i>Gen.-acc.</i>	moda-ť	velə-ť	surks-ť
<i>Dat.-all.</i>	moda-tī	velə-tī	surks-tī
<i>Pl. Nom.</i>	moda-tnä	velə-tnä	surks-nä
<i>Gen.-acc.</i>	moda-tnən	velə-tnən	surks-nən
<i>Dat.-all.</i>	moda-tnəndī	velə-tnəndī	surks-nəndī

Birtokos személyragozás

moda- 'föld'	„enyém”	„tied”	„övé”	„mienk”	„tietek”	„övék”
<i>Sg. Nom.</i>	moda-zä	moda-cä	moda-c	moda-ŋkä	moda-nta	moda-sna
<i>Gen.-acc.</i>	moda-zən	moda-cən	moda-nc	moda-ŋkən	moda-ntən	moda-snən
<i>Dat.-all.</i>	moda-zī / moda-zəndī	moda-cī / moda-cəndī	moda-nci	moda- ŋkəndī	moda- ntəndī	moda- snəndi
<i>Abl.</i>	moda-dən	moda-dət	moda-dənza	moda-dəŋk	moda-dənt	moda-dəst
<i>Iness.</i>	moda-sən	moda-sət	moda-sənza	moda-səŋk	moda-sənt	moda-səst
<i>Elat.</i>	moda-stən	moda-stət	moda- stənza	moda-stəŋk	moda- stənt	moda- stəst
<i>Ill.</i>	moda-zən	moda-zət	moda-zənza	moda-zəŋk	moda-zənt	moda-zəst
<i>Prolat.</i>	moda-van	moda-vat	moda-vanza	moda-vəŋk	moda-vant	moda-vast
<i>Translat.</i>	–	–	–	–	–	–
<i>Abess.</i>	moda- ftəmən	moda- ftəmət	moda- ftəmənza	moda- ftəməŋk	moda- ftəmənt	moda- ftəməst
<i>Comparat.</i>	moda-skan	moda-skat	moda- skanza	moda- skaŋk	moda- skant	moda- skast
	„enyémek”	„tied”	„övé”	„mieink”	„tietek”	„övéik”
<i>Pl. Nom.</i>	moda-nä	moda-tnä	moda-nza	moda-ŋkä	moda-nta	moda-sna
<i>Gen.-acc.</i>	moda-nən	moda-tənən	moda-nzən	moda-ŋkən	moda-ntən	moda-snən
<i>Dat.-all.</i>	moda- nəndī	moda- tənəndī	moda- nzəndi	moda- ŋkəndī	moda- ntəndī	moda- snəndi
<i>Abl.</i>	moda-dən	moda-dət	moda-dənza	moda-dəŋk	moda-dənt	moda-dəst
<i>Iness.</i>	moda-sən	moda-sət	moda-sənza	moda-səŋk	moda-sənt	moda-səst
<i>Elat.</i>	moda-stən	moda-stət	moda- stənza	moda-stəŋk	moda-tənt	moda- stəst
<i>Ill.</i>	moda-zən	moda-zət	moda-zənza	moda-zəŋk	moda-zənt	moda-zəst
<i>Prolat.</i>	moda-van	moda-vat	moda-vanza	moda-vəŋk	moda-vant	moda-vast
<i>Translat.</i>	–	–	–	–	–	–
<i>Abess.</i>	moda- ftəmən	moda- ftəmət	moda- ftəmənza	moda- ftəməŋk	moda- ftəmənt	moda- ftəməst
<i>Comparat.</i>	moda-skan	moda-skat	moda- skanza	moda- skaŋk	moda- skant	moda- skast

A névmások ragozása

Személyes névmások

	„én”	„te”	„ő”	„mi”	„ti”	„ők”
<i>Nom.</i>	mon	ton	son	min	tin	sin
<i>Gen.-acc.</i>	mon	ton	son	min	tin	sin
<i>Dat.-all.</i>	tejnä / mondejnä	tejt / tondejt	tejənza / sondejənza	tejənk / mindejənk	tejənt / tindejənt	tejəst / sindejəst
<i>Abl.</i>	mondədən	tondədət	sondədənza	mindədənk	tindədənt	sindədəst
<i>Iness.</i>	moncən	toncət	soncənza	mincənk	tincənt	sincəst
<i>Elat.</i>	monctən	tonctət	sonctənza	minctənk	tinctənt	sinctəst
<i>Ill.</i>	–	–	–	–	–	–
<i>Prolat.</i>	–	–	–	–	–	–
<i>Translat.</i>	–	–	–	–	–	–
<i>Abess.</i>	monftəmən	tonftəmət	sonftəmənza	minftəmənk	tinftəmənt	sinfthəməst
<i>Comparat.</i>	monskan	tonskat	sonskanza	minskank	tinskant	sinskast

Mutató névmások

	„ez”	„az”	„ezek”	„azok”
<i>Nom.</i>	ta	sa	na, nat	sat, nonat
<i>Gen.-acc.</i>	tañ	sañ	nätnən	sätnən, nonatnən
<i>Dat.-all.</i>	tandī	sändī	nätnəndī	sätnəndī, nonatnəndī
<i>Abl.</i>	tađa/ tänezda	sada/ sänezda	nada/ nätnənezda	sätnənezda, nonada, nonatnənezda
<i>Iness.</i>	tañesa	säñesa	nätnəñesa	sätnəñesa, nonatnəñesa
<i>Elat.</i>	tañesta	säñesta	nätnəñesta	sätnəñesta, nonatnəñesta
<i>Ill.</i>	tađa/ tänezda	sada/ sänezda	nada/ nätnənezda	sätnənezda, nonada, nonatnənezda
<i>Prolat.</i>	tänezga	sänezga	nätnənezga	sätnənezga, nonatnənezga
<i>Translat.</i>	tanlaca	sänlaca	nätnənłaca	sätnənłaca, nonatnənłaca
<i>Abess.</i>	taftəma	saftəma	naftəma	saftəma, nonaftəma
<i>Comparat.</i>	täska	säska	nätnəñeska	sätnəñeska, nonatnəñeska
<i>Kausat.</i>	tänksa	sänksa	nätnəninksa	sätnəninksa, nonatnəninksa

Kérdő névmások

	„ki?”	„mi?”
<i>Sg. Nom.</i>	kijä	meza
<i>Gen.-acc.</i>	kijəñ	mezəñ
<i>Dat.-all.</i>	kind'i	mezənd'i
<i>Abl.</i>	kida	mezda
<i>Iness.</i>	kisa / kinesa	mezsa
<i>Elat.</i>	kista / kinesta	mezsta
<i>Ill.</i>	kis / kīnes	mezš
<i>Prolat.</i>	kiga / kinezga	mezga
<i>Translat.</i>	kiks / kinlaca	mezks
<i>Abess.</i>	kıftəma	mezftəma
<i>Comparat.</i>	kiška / kineška	mezška
<i>Causat.</i>	kinksa, kininksa	mezənksa
<i>Pl. Nom.</i>	kit	mesť

Visszaható névmások

	„magam”	„magad”	„maga”	„magunk”	„magatok”	„maguk”
<i>Nom.</i>	moñc / es	toñc / es	soñc / es	minoñc / es	tiñc / es	siñc / es
<i>Gen.-acc.</i>	moñcən	toñcən	soñcən	minoñcən	tiñcən	siñcən
<i>Dat.-all.</i>	estejna	estejt	estejənza	estejənk	estejənt	estejəst
<i>Abl.</i>	esťədən	esťədət	esťədənza	esťədənk	esťədənt	esťədəst
<i>Iness.</i>	essən	essət	essenza	essənk	essənt	essəst
<i>Elat.</i>	esstən	esstət	esstənza	esstənk	esstənt	esstəst
<i>Ill.</i>	esəzən	esəzət	esəzənza	esəzənk	esəzənt	esəzəst
<i>Abess.</i>	esftəmən	esftəmət	esftəmənza	esftəmənk	esftəmənt	esftəməst
<i>Comparat.</i>	esskan	esskat	esskanza	esskank	esskant	esskast

Szövegek

1. Содамъѣфкст

1. Акша, кода лов, равжа, кода сод, комотнезь якай, кургсонза пакарь. (Сязьганць).
2. Алу-вяри пзыгага лиенди. (Нюрямсь).
3. Андсамань-симдсамань, мархтон аф корхтай. (Тракссь).
4. Аш кенкшец, аш вальманза, потмоц пяхксе ломаньда. (Куярьс).
5. Агясь сери, ѓабась кели, стирец сокор, церац пяхс. (Менельсь, масторсь, шобдасть, вармась).
6. Фкя частста шачфтан эсь кодямон ломань. Мон аф алян, аф аван тейнза. (Ваномась и цильфсь).
7. Канда лангса курмозь салмокс. (Сеельсь.)
8. Капа прясa рузават кштихть. (Церькав прясa чавкатне.)
9. Кизонда орса, тялонда крхтапа. (Вирсь.)
10. Колмогемонь тяляй, фкя шарфты. (Пейхне, кяльсь.)
11. Кудса венешкя уенди, оцязорсь эсонза уленди. (Нюрямсь и шабась).

2. Валмуворкст

1. Врьгась учакс аф тиеви.
2. Кальдяв пинети кие кши максы, ся азороц.

sodamjofkst

- akša, koda lov, ravža, koda sod, koməťcəz jakaj, kurksənza pakar. (səzganć).
- alu-väri pəzga-ta lījəndī. (nura-ms).
- ancaman-simca-man, martən af kortaj. (trakss).
- as keŋksəc, aš valmanza, potməc pasksa lomanda. (kuja-rs).
- atas seri, babas kelī, stīrəc sokər, cərac palas. (menəls, mastərs, šobdaš, varmas).
- fka čascta šacftan es kodamən loman. mon af alan, af avan fejənza. (vanəmas i cilfs).
- kanda lanksa kurməš salməks. (šejəls).
- kapa prasa ruzavat kstīxt. (cerkav brasa cavkatna.)
- kizənda orsa, talənda kərta-pa. (virš.)
- kolmə(ŋ)gemən talaj, fka šarfti. (pejna kəls.)
- kuca venəška uјəndī, ocəzərs esənza uləndī. (nura-ms i šabas.)

valmu vərkst

- vərğa-zš uća-ks af tījəvi.
- kal'dav pinəťi kijə ksi maksī, ša azərəc.

3. Кельгсак рьвакс тумать, кельк и шачфтомать.	kel'ksak ərva-ks tuma-t', kel'k i šačftəmat.
4. Толсь толса аф матови.	tols tolsa af matəvi.
5. Тувось прокс куфци, вестенге аф сяряди.	tuvəs proks kufci, vēstəngä af sārādī.
6. Вармась корхтай: „Улендярялхть сельмоне, конань лангс кяз кирдян, кудонцка веляфтолине”.	varmas kortaj: uləndaräl't sel'mənä, konañ laŋks kaž kirda-n, kudənccka vel'əftəl'inä.
7. Ярмакс корхтай: „Мон козяти киштезь-моразь молян, а ашути авардезь”.	jarmaks kortaj: mon košäti kištəž-moraz molan, a ašuti avardəž.

3. Прьметат

pə'rme-tat

1. Озондома шуфтт аф керсихть, кяттне коськихть.	ozəndəma suftt af keřsiχt', kättnä koskiχt'.
2. Кули тяшттне пяк крфайхть, тялонда якшафты.	kuli täšttnä päk kərfa-l't, 'talənda jakšafti.
3. Кукуфт аф шавондыхть, синь лемфтома шабаг.	kukuft af šavəndiχt', sin ləmfətəma šabat.
4. Кирьхксне модаса эшеляихть, пизем туй.	kirksnä modasa əšəl'ä't', pizəm tuj.
5. Саразсь кукорай, ся кудса кулы ули.	sarazs kukərä-j, sä kuca kuli uli.
6. Ломань пяле стирсь ярхцай, мирдец рябой ули.	lomañ pala stīrs jarcaj, mirdəc rabo-j uli.
7. Ватракшне вякнайхть, лямбонди.	vatraksnä väknaɪ't, ləmbəndi.
8. Атямсь рана тунда торай, кизось цебярь ули.	a'təms rana tunda- toraj, kizəs čebär uli.
9. Шамаце китни, авардят.	šamaca kitni, avarďat.
10. Сексенда курук ловсь прай, тунда аф курук солай.	soksənda kurək lovs praj, tunda- af kurək solaj.

4. Ононь шарьхкодема

onən šarkəd'emat

1. Пачат няг — серма сай.
2. Стирсь котф кодай онцтонза, ся кизоня рьвакс туй.
3. Алашась цяфай — урмась вешенттянза.
4. Каркс муйт, аваце цера шачфты.
5. Куз алу кяшат — пях козякодат.
6. Палат, палас поват.

pacat näjat, sorma saj.
 stirs korf kodaj onctənza, sa kizəñä
 ərva-ks tuj.
 alašas čafaj, urma-s vešənt'tanza.
 karks muja-t, avaca čora šacfti.
 kuz alu kəsət, päk kozakədat.
 palat, palas povat.

5. Ёфкс

5. jofks

Эрясть колма братг. Фкясь дурак. Дураксь тусь вири, мусь кудня, кудняса стирь. Стирсь кизефнесы дуракть: „Рвя яфтфат али апакаг?” Дураксь мярьгсь: „Апакан. А тонць якать рьвакс али аш?” „Ашень яка.” Синь венцяндасть. Мирдсь тусь мишендема. Тумстонза рьвац корхтай тейнза: „Сандярат минь велезонк, удома сувак мийь пьлонк. Шляпацень зря тьяк кадонда, тязазь няе зепруцяняцень. Няендярясазь руцянять, сайхть и монь сявсамазь”. Дураксь мольсь синь пьлост удома, шляпанц повфтазе туляти, сонць мадсь. Авасна руцянянц содазь, азондозь мирдсьоннды. Мирдсьна мольсть, дуракть рьванц салазь. Дураксь стясь шобдава, мольсь куду, рьвац аш кудса. Якаи вирьге, аварди, каршезонза лиссь атя. Атясь корхтай дуракти: „Мес авардят?” „Кода, атяй, аф авардян, юмась монь рьвязе.” Атясь

eräst kolmə bratt. fkäs dura-k. dura-ks tus viri, mus kudnä, kudña-sa stir. stirs kizəfnəsi dura-kt: „ərvä jafťfat ali apakat?” dura-ks markš: „apakan. a tönč jakat ərva-ks ali as?” „asən, jaka.” šiü vəcandast. mirč tus mišəndəma. tumstənzə ərva-c kortaj tejenza: „sandarat miñ veləzəñk, udəmə suva-k miñ paləñk. šlapacən zərātak kadənda, tazaz nəjä zepručä-näcən. nəjəndarasaz rucanāt, sať i moñ sävsamaz.” dura-ks molš šiñ päləst udəma, šlapanc povťtazə tulna-ti, soñc mač. avasna rucä-nanc, sodaz, azəndəz mircnəndi. mircnə molšt, dura-kt ərva-nc salaz. dura-ks stəs šəbdava, molš kudu, ərva-c as kuca. jakaj virgä, avarđi, karšəzənzə lišš afä. atas kortaj dura-ktī: „mes/mas avarđat?” „koda, atäj, af avarđan, juma-s moñ ərväzä.” atas

корхтай тейнза: „Мон тонь рвяцень азондса коса. Архт, коса удоть торгавамстот, сон лнси марлюперенязост да тят мада. Матодовондьярт, тейнза аф стяфтоват”. Дураксь мольсь тоза и учсесы рванци: марясы, рвац сай авардезь, панжезе оргагь. Дуракть пряс прась марь, сон марьть сивозе. Козк сивозе ся марьть, матодовсь. Рвац стяфнезе, ашезь стяфтов, тусь меки. Эста дураксь сргозсь, тусь ласькозь аяти. Кува ласьки, аварди, корхтай аяти: „Атяй, ашезь сявов рвязе.” „Кода ашезь сявов?” – кизефтезе атясь. „Мон, атяй, сивонь марь и матодовонь.” Атясь мярьгсь: „Мезе тейть корхтань? Тят мадонда. Архт сай веть да тят ярхца марьда, агу тага матодоват.” Дураксь суvasь сяка садти, рвац тага сай авардезь. Дуракть ваксс прась марь, сон сивозе марьть и тага матодовсь. Рвац мольсь малазонза, стяфнезе, ашезь стяфтов. Рвац айцек кенерсь тумс, дураксь сргозсь, тусь ласькозь аяти. Кува ласьки, аварди, корхтай аяти: „Атяй, тага ашезь сявов.” Атясь мярьгсь тейнза: „Мон тейть корхнень: тят ярхца марьда.” Атясь макссь тейнза сюлеканя и корхтай: „Тя веть рвяцень макссазь лиянди рвакс. Тон сувак ёткозост. Кандыхть тейть вина, сипть. А сямольде тонцьке кантт тейст эсь винадот да варжак, киньге тят ёга вакска, куть афламнянь, а сембонь каваняйтъ.” Макссь атясь тейнза карзи: И симдем-

kortaj fejenzə: „mon ton ərva-cən azənca kosa. art, kosə udəť tor-gavamstəť, son līsi marľuperənazəst də řat mada. matədəvəndəřat, fejenzə af řaftəvat.” dura-kš mols toza i ucsəsi ərva-nc: marasi, ərva-c saj avardəž, pañcəza ortal. dura-kť prās prās mar, son marť sivəza. kozk sivəza řa marť matədəvs. ərva-c řafnəza, ařəž řafəv, tuš meki. estə dura-kš sərgəžš, tuš laskəž ataťi. kuva- laski, avarďi, kortaj ataťi: „ataj, ařəž řavəv ərvə-zä.” „koda ařəž řavəv?” – kizəťtəza atas. „mon, ataj, sivən mar i matədəvən.” atas marks: „mezə fejť kortan? řat madənda. art saj veť də řat jarca marda, atu taga matədəvat.” dura-ks suva-ř řaka řaťfi, ərva-c taga saj avardəž. dura-kť vakss prās mar, son sivəžə marť i tagə matədəvs. ərva-c mols malazənza, řafnəza, ařəž řaftəv. ərva-c añcək kənəřš tums, dura-kš sərgəžš, tuš laskəž ataťi. kuva laski, avarďi, kortaj ataťi: „ataj, taga ařəž řavəv.” atas marks fejənza: „mon fejť korñən: řat jarca marda.” atas maksš fejənza řulə-kaņa i kortaj: „řa veť ərva-cən makssaz lijä-ndi ərva-ks. ton suva-k jotkəžəst. kandiřť fejť vina, řipt. a řaməľdā toñcka kantť fejəst əš vina-dəť də varžak, kiñgä řat jota vakska, kuf ařlamñan, a řəmbən kavanajť.” maksš atas fejənza karzi: „i řimdəm-

дост меле кизефтитъ: мярьгихть али
аф тейтъ морамда. Мярьгондярайхть,
морак тянь мархта.” Дураксь молись
ёткозост, каидсть тейнза вина, сон
сянь снмозе. Афпяконе иредсь и корх-
тай тейст: „Мярьгода тейитка кан-
домда, моньге ули пойлазе.” Синь
мярьгсть: „Кули ули, кантт, симсаськ.”
Дураксь кандсь сембонди афламнянь,
и иредсть сембе. Сон мярьгсь тейст:
„Эрь, тyani мярьгода тейнтъ морамда,
монь ули морамазе.” Мярьгсть морам-
да. Сон ушедсь карзиса морамда, и
сембе тустъ кшtima. Кштисть,
кштисть, сизесть, и сембе матодовсть.
Дураксь сязозе рьванц и агять эздовок
ворьгодсь, тусь лия киге. Миртть-
рват састъ сяка куднязост и куломо-
зост эрясть марса.

6. Толгань чуда

Кулось купецъ авац. Куломстонза сон
мярьгсь купецти: „Кинди шамоне ла-
дяхть, сянь сявк рьвакс.” Аванц ку-
ломда меле купецъ кармась вешема
рьва, но истъ ладя аванц шамонза
киндиге. Ся пнигть кассъ ни сонцень
стирец. Вестъ стирсь шазень тядяц
шамонзон, и тейнза сннь ладясть.
Аляц кармась сонъ рьвакс тревожа-
монза. А стирсь мярьгсь: „Рамак ина
тейне цебяръ шапт.” Стирсь мезе
мярьги, сянь аляц рамасы, паряжазе
стирть пяк пебяръ шамса. „Ну, нинге
рамак толгань шам!” Аляц сяньге ра-

dəst mela kizəftit: mǝrgixt ali
af tejt moramda. mǝrgəndafajt,
morak tañ marta.” duraks mols
jotkəzəst, kancʹ tejnza vina, son
sǝn siməzə. afpǝkəni irəc i kor-
taj tejəst: „mǝrgəda tejənttka kan-
dəmda, moŋga uli pojlaza.” siñ
märkst: kuʹli uli, kantt, simsa-sk.”
dura-ks kancʹ səmbəndi aflamñan,
i irəcʹ səmbə. son märks tejəst:
„ar, tani mǝrgədə tejənt moramda,
mon uli moramaza.” märkst moram-
da. son usəc karzisə morama, i
səmba tustʹ ksʹtima. ksʹtisʹ,
ksʹtisʹ, sizəst i səmba matədəvst.
dura-ks šavəzə əvənc i ataʹ ezdəvək
vörgəc, tus ʹlija kigə. mirtʹt-əvət
sastʹ šaka kudña-zəst i kuləmə-
zəst erəst marsa.

6. tolgan čuda

kuləs kupe-čʹ avac. kuləmsʹtənza son
marks kupe-čʹti: „kindi šcaməna
ladajt, šaŋ šavk əvə-ks.” avanc ku-
ləmda mela kupe-čʹs karmasʹ vėšəma
əvə-, no istʹ lada avanc šcaməŋza
kindiga. ša pinkʹt kassʹ ni soncən sʹti-
rəc. vėstʹ stirsʹ scəzən ʹadanc
šcaməŋzən, i tejnza siñ ladastʹ.
alac karmasʹ son əvə-ks ʹtrəvo-za-
mənza. a stərsʹ märks: „ramak əna
tejna cəbār šapt.” stərsʹ meza
mǝrgi, šaŋ alac ramasi, narəzaza
stirtʹ pak cəbār šcamsa. „nu, niŋgə
ramak tolgan šcam!” alac šaŋga

мазе. Весть стирсь корхтай: „Служафтт попть кядьста обедня, и венцян-датама.” Купецсь тусь обеднянь слушафтма. А стирец ся пингть ворьгодсь. Веть ласьки, а шить кяшн. Ласьксь сон мзярс и кяись сери нлн-нятнонь ёткс. Угадявсь оцязоронь цера денщнкони мархта и няезе стирть. Кучезе денщикть ваномонза. Денщиксь тусь ваном, кодама чуда кальнятнень потмоса кяшенди. „Мон Толгань чудан”, – корхтай стирсь.

Сась денщиксь наследникти и корхтай: „Стане, стане, мярьгсь, сон Толгань чудась.” „Архт тертгьк тязя.” Тердезе, сязозь куду и путозь башка комнатас. Фкя пингть оцязоронь церати савсь молемс снделкас. Кармась штама сапоньца, а Толгань чудась кизефнесы: „Цера а цера, коза тон ерат молемс?” „Ах тон, Толгань чуда, месть дразнят эсон?” И кармась стирть эса сапоньца пикссема. Тяда меле сон щась-карься и тусь кштима. А Толгань чудась каязень толгань нарядонзон, щась шелковайхть, тердсь слуга и сонга тусь тоза. Оцязоронь церась сембе стирьхнень ванозень, но тя стирть кодыма фкявок ашель. Оцязоронь церась кизефнесы: „Кодама тон губерниянь?” Стирсь отвечаи: „Стама губерниянь, коса сапоньца тюрнхть. Ушесь кармась валдашкоткпнема. Синь прощан-дасть и тусть. Васенда церась, а стирсь мельганза. Сась омбоце илядьсь.

ramaža. vest' štirs kortaj: „služa-ftt popť kăcta abe-dnă, i venčan-datama.” kupe-čs tus abe-dnăn služa-ftăma. a štărəc să piŋkt' vor-găc. veť laski, a šif kasi. lăskš son măza-rs i kăss šeri ilină-tnən jotks. uga-dăvs očazərən čora dēn-sci-kənc marta i năjəză štirt'. kucəză dēns-cikt' vanəmənza. dēns-ci-kš tus vanəma, kodama čuda kalnătənən potmăsa kăsəndi. „mon tolgaŋ čudan” – kortaj štirs.

sas dēns-ci-kš nas'le-dnikti i kortaj: „stană, stană, marks, son tolgaŋ čudas.” „art' tərťk tăza.” tērdəză, săvəz kudu i putəz baska komnatas. fkă piŋkt' očazərən čorati savš moləms šide-lkas. karmas stama sapəŋca, a tolgaŋ čudas ki-zəfnəsi: „čora a čora, koza ton jorat moləms?” „aχ ton, tolgaŋ čuda, mešť draznat eson?” i karmas štirt' esa sapəŋca pikssəma. tăda mela son scas-karas i tus kštima. a tolgaŋ čudas kajazən tolgaŋ nara-dənzən, šcas šolkəvajť, tərč sluga i songa tus toza. očazərən čoras šembă štirənən vanəzən, no tă štirt' kodama fkavək ašəľ. očazərən čoras ki-zəfnəsi: „kodama ton gube-rnijaŋ?” štirs atve-čaj: „stama gube-rnijaŋ, kosa sapəŋca tūriχť. usəs karmas valdas-kətksnəma. šin prăšca-ndasť i tusť. văsənda čoras, a štərs meľganza. sas ombəca ilă-č.

Кармась оцязоронь церась наряжама. Самай шай цолкаи, а Толгань чудась мольсь ваксозонза и кизефнесы: „Цера а цера, коза тяфта срхкат?” Церась фатязе цюлканц и кармась пикссемонза: „Ах, Толгань чуда, фалу шорсят теине.” И стирсь толгань одежанц мархта аердсь сяка вастонцты. Оцязоронь церась наряжась-тись и тусь. Толгань чудась каязень толгань нарядонзон и наряжась шелковойса. Тердезе слугать и сонга тусь. Сувась сяка куду, а оцязоронь церась кунара ни учси эсонза. Фатязе сонь и кармась мархтонза корхнема. Церась тага кизефни: „Мес мон ашень шарькоде, кодама тон губерниянь?” Стирсь каршезонза мярьгсь: „Мон тостонь, коса цюлкаса тюрендихть.” Церась тага изь шарькоде. Варьхмодсь. Оцязоронь церась сась куду, стирське тусь мельганза. Каязень шелковаи шамонзон и щазень толганнетнень. Сась колмоце илядьсь. Шоподсь. Оцязоронь церась сувась кухняв. Щазень цюлканзон и кармась кямонзон шама. А ся пингоня Толгань чудась шапйтсь малазонза и кизефнесы: „Цера а цера, козамет?” „Ах, Толгань чуда, эрь шиня шорсят теине!” И кармась кямоса порема. Тоса церась тусь од ломаттнень еткс. А Толгань чудась наряжась шелковой шамса и нарошна ламос ашезь моле. Оцязоронь церась тоскавай, эстейнза васта аф муй.

karmas ocazeren coras narazama. samaj scaj culka-t, a tolgan cudas mols vaksenzenza i kizefnesi: „cora a cora, koza tafta sarka-t?” coras fataza culka-nc i karmas pikssemonza: „ax, tolgan cuda, falu sorsat tajna.” i stirs tolgan adozanc marta ajerc saka vastencti. ocazeren coras narazas-tis i tus. tolgan cudas kajazen tolgan nara-denzen i narazas solkovajsa. terdezä slugati songa tus. suva-s saka kudu, a ocazeren coras kuna-ra ni ucsi esenza. fataza son i karmas martenza korinema. coras taga kizefni: „mes mon asen šarkoda, kodama ton guberinjan?” stirs karsenzenza marks: „mon tosten, kosa culka-sa türändixť.” coras taga iz šarkoda. varmac. ocazeren coras sas kudu, širska tus melganza. kajazen solkovaj scamenzen i scazen tolgannetnen. sas kolmacä ila-c. šopac. ocazeren coras suva-s kuĥnav. scazen culka-nzen i karmas kämenzen scama. a sä piġgänä tolgan cudas šasč malazenza i kizefnesi: „cora a cora, koza molat?” „ax, tolgan cuda, ef sinä- sorsat fejnä!” i karmas kämäsa türäma. tosa coras tus od lomatnen jotks. a tolgan cudas narazas solkovaj scamsa i narošna lamäs ašez mola. ocazeren coras toskavaj, estejenza vasta af muj.

Кодак Толгань чудась эвоидась, сон фатязе стирть кядьта, и синь тусть кптима и корхнема. Кармась варьх-модема. Церась кизефнесы стирть: „Мес поваднайста аф азондсак, костоннят тон?” Стирсь: „Стама губерниянь, коса кямоса тюрендихть.” Ояззоронь церась тага ашезь шарьхкоде. Стирсь и мярьги: „А тяни прощай, оду куроқта минь аф нияхтяма.” Синь полафтозь фкя-фкянь мархта суркссион. Церась: „А тянн кода нияхтяма?” „Мон колма илядыта меле пилот саян.” Толгань чудась сась куду, кайсезень шелковой платиянзон н щазе толгань платиянц. Вов ни кафта шит, кода явсть. Церась коль учи эсонза. Сась колмоце шись, а стирсь стаки аф эвондакшни. Ояззоронь цёрась сашкава тоскавась, нльне ур-маськодсь, и мярьгсь поварти пидемс танцти ямня. Поварсь пидесь танцти ям, каязе шаваянс и лиссь ваенкса. А Толгань чудась ся пингть каязе цёрать сурксонц ямти. Кармась церась ямда ярхцама, ваны – шаванясонза сурксоц. Тердезе поварть: „Киель кудса?” Поварсь мярьги: „Кивок, – кле, – ашель кудса.” Эста церась шарьхкодсь: ся мазы стирсь аф кивок лия, а Толгань чудась. Сон вдь васень илять корхтась: стама губерниястан, коса тюрендихть сапоньца. Омбоцеда корхтась: стама губерниянь, коса тюрендихть цюлкаса. А колмоцеда мярьгсь: тостонь-тостонь, коса тюрен-

kodak tolgañ čudas ävėndaš, son fatazä stirt' kafta, i sin tušt' kstima i korñema. karmas' varmėdėma. čoras kizėfñesi stirt': „mes povadnajsta af azoncak, kostėnna-t ton stėrs: „stama gube-r-nijañ, kosa kamėsa tūrėndiχt'.” očazėrėñ čoras taga ašėz sarkėda. stirs i margi: „a tani prašcaj, odu kurəksta miñ af nařtama.” šin polaftəz fka-fkėñ marta surkssnėn. čoraš: „a tani koda nařtama?” „mon kolma ilařta mela pėlət sajan.” tolgañ čudaš sas kudu, kajšəzėñ šolkəvaj plařijanzėn i sčazä tolgañ plařijanc. vov ni kafta sit, koda javst'. čoras kol' uci esėnza. sas kolmėca šis, a stirs staki af avėndaksni. očazėrėñ čoraš saskava toskavaš, nėlña- urmaš-kəč; i mārks povėrti pidėms tañćti jamña. povėrs pidəs tañćti jam, kajazä šavanaš i lřsš vajėñksa. a tolgañ čudaš ša piñkt' kajäza čorař surksənc jamti. karmas' čoraš jamda jarcoma, vani – šavanašėnza surksəc. řėrdəžä povart': „kijəl kuca?” povars' margi: „kivək, – kėlə, – ašəl kuca.” esta čoraš sarkəč: ša mazi stirs af kivək řija, a tolgañ čudaš. son vəd' vašėñ ilař kor-taš: stama gube-rñijastan, kosa tūrėndiχt' sapəñca. ombəčėda kortaš: stama gube-rñijañ, kosa tūrėndiχt' čulka-sa. a kolməcėda mārks: tostėñ-tostėñ, kosa tūrėñ-

дихть кямоса. Тердезе Толгань чудать:
„Азонтк, тя тои тяфла поколеть?”
Стирсь пеедевсь каршезонза и тусь
комнатазонза. Тоса сон наряжась шёл-
ковой нарядса, и нльне комнатаське
валдомсь. Церась сязове рьвакс. И
этафтсть оцю свадьба.

7. Марконь коряс

Евангелияста пакшт

Ингольдень вал. –
Кельгома лувиньке!

Кядезт сявить Марконь коряс Еван-
гелиять, кона ащи Од сотксти пяльк-
сокс. Од соткссь марса Ташта
сотксть мархта тисазь Библиять.
Греконь кяльста саф „евангелия”
валсь этафтови „пара куля”. Еван-
гелиясь – тя азкс Исус Кристость
масторть лангса эряманц колга; оцю
тевонзон колга, конатнень сон
тиендезень ломаттненьди; сянть колга,
мезьс сон тонафтсь; сонъ куломанц и
меки вельмамаиц колга. Евангели-
яса тэфне молихть Палестинаса
Крнстость шачемла мелень (К. ш. м.)
васенне сядокизоста. Палестинась
эста ульсь Римонь оязорхнень кядя-
ла. Но Палестинаса эряй еврейхне
ванфтозь Шкайс кемамаснон,
конанди юрть путозе Шкаень максф,
Моисеень вельде серматф „Койсь”.
Еврейхнеиь шкаймайясна кунар-
донь пингть корхнестъ: модать лангс
сай Мессиясь – Шкаить Кочкафоц.
Тя Мессиясь ульсь Исусь. Модать

diχt kāmōsa. tērdēzā tolgañ čudat:
„azēntk, ta ton tafta pokēdēt?”
stīrs pejēdēvs karsēzōnza i tuš
komnatazōnza. tosa son narāzas
solkəvaj nara-ca, i nəlīnā komna-
taska valdēms. čoraš sāvēzā ērva-ks.
i jotaftēt svadba.

7. markən koras (j)evangelijasta pakst

ingəl'dēn val.
kel'gəma luvijəŋka!

kadēzt šavit markən koras
(j)eva-ŋgelijāt, kona ašči od sotkstī
palksəks. od sotksš marsa tasta
sotkst marta tisa-ž biblījāt. grekən
kalsta saf „(j)eva-ŋgelija” valš
jotaftēvi „para kula”. (j)evaŋ-
gelijaš – ta azks isus kristozt
mastert lanksa eramanc kolga; oču
tēvənzən kolga, konatnēn son
tījēndəzən lomattnēndi; san kolga,
mezš son tonafč; son kulēma-nc i
meki velmamanc kolga. (j)eva-ŋgelī-
jasa tēfna molixt palēsti-nasa
kristo-zt šacēmda melēn (k. š. m.)
vasēncā sadəkizēsta. palēsti-naš
esta ulš rimēn očazərnēn kadala.
no palēsti-nasa erāj jevrē-jna
vanftəž skajs kemamasnən,
konandijurt putəzā skajən maksf,
mājise-jən veldā šormatf „kojs”.
jevre-jnēn skajma-rājsna kuna-rdēn
piŋkt kornēst: modat lanks saj
messijās – skajt kockafēc. ta
messijas ulš isu-zš. modat lanks

лангс сон сась аф аныцек еврейх-
нень, а сембе ломаттнень идема. Сяс
Исусть колга пара кулясь – тя ке-
нярьфтн куля семве ломаттпенди,
коса сннь афольхть уле и кодама
кяльса афольхть корхта.

Марконь коряс Евангелиясь сем-
бода кунардонь азкс Исус Крестость
эрафонц и тонафтоманц колга. Сон
серматфоль К. ш. м. кодгемонце
кизотнень. Марк ульсь Исусть
тонафтоманц мельге моли ломань и
сермады Исус Крестость, Шкаень
Церать колга васендакиге аф еврейх-
неньди. Марк сермадозе азксонц гре-
конь кяльса. Кафта тежятть кизоста
азксоц етафтф масторлангонь сюдот
кяльс. Тяни вов сои васенцеда лиси
мокшекс.

Библиянь Ётафтома Институтсь
азы оцю сукпря Марконь коряс
Евангелиянь мокшень кяльс етаф-
тыенцты и редакторонцты, сембон-
дн, кит лездсть нолдамс сонь мок-
шекс. Мокшень лувити минь кеняр-
дезь панчтама ки Шкай Валть тя
пяльксонцты.

Библиянь Ётафтома Институтсь, 1995.

son saš af ančək jevre-jnən, a sem-
ba lomattnən idəma. šas isu-zt'
kolga para kulaš – ta kenafťfi
kula- semba lomattnəndi, kosa
šin afəl'xt ula i kodama kałsa
afəl'xt korta.

markən koras (j)eva-ngelijas sem-
boda kuna-rdən azks isus kristozt'
erafənc i tonaftəmanc kolga. son
šormatfəl k. š. m. kodge-məncä
kizətnən. mark uls isu-zt' to-
naftəmanc mełga molı lomaň i
šormadi isus kristo-zt', skajən
čorať kolga vašəndakiga af jevrej-
nəndi. mark šormadəza azksənc
grekən kałsa. kafta tozatť kizəsta
azksəc jotaftf mastərlangəň sudət
kałs. tani vov son vašəncəda liši
moksəks.

biblijan jotaftəma inštitu-č azi
ocu sukpra markən koras
(j)eva-ngelijať moksən kałs jotaft-
tijənci i redaktərənci, səmbəndi,
kit lézct noldams son moksəks.
moksən luviti miň kenərdəz
paňctama ki skaj valť tā pałksənci.

biblijan jotaftəma inštitu-č, 1995.

1 : 9–20.

Исусть кстинидамац.

- 9 Ся шитнень Исусь сась Гали-
леянь Назарет ошта, и Иоанн
кстиндазе сонь Иорданца.
- 10 Ведьста лнсемстонза Исусь
няезе, кода лазовсь менельсь, и
Иняру Ваймопожфсь гуленя лаца
валгсь сонь лангозонза.

1 : 9–20.

isuzť kəstənda-mac.

- 9 ša šitnən isuzs saš galile-jān
nazare-t ošta, i ioan kəstən-
da-zä son iordanca.
- 10 večta lišəmtənza isuzs najeza,
koda lazəvs meňəłš, i inaru
vajməpozfs gulna laca valks son
langəzənza.

- 11 И меиельста кулевсь вайгяль: „Тон монь кельгома Церазят. Тон монь кенярдемазят.” Сатанась ерасы Исусть сувафтомс пежетьс.
11 i menəlsta kuləvs vajgal: „ton mon kelgəma čorazat. ton mon kenardəmazat.” satanas jorasi isuzt suva-ftəms pezəcs.
- 12 Ваймопожфсь эстокиге вятезе Исусть шавмодав.
12 vajməpozfs estəkiga vatəza isuzt šavmodav.
- 13 И тоса, шавмодаса, сон ашесь нильгемонь ши, Сатанась еразе сувафтомс пежетьс. Исусь эрясь вирьбаксянь ракшатнень етка. И ангелхне якасть мельганза. Исусть васенце тонафниенза.
13 i tosa, šavmodasa, son ašəs nılge-mən ši, satanas jorazə suva-ftəms pezəts. isuzs erəs virbaksän raksatnən jotksa. i angelyna jakast mɛlɡanza. isuzt vasənca tonafnijənza.
- 14 Иоаннонь пякстамда меле Исусь тусь Галилеяв Шкаень кеняртфти кулять азондома.
14 ioanən pakstamda mela isuzs tus galile-jav skajən kenärfti kula-t azəndəma.
- 15 Сон корхтась: „Пингсь сась. Шкаить Опязорксшип маласа. Шарфтода Шкайти и кемада пара куляти.”
15 son kortas: „pinks sas. skajt očazərkssic malasa. šarftəda skajt i kemada para kula-ti.”
- 16 Мзярда Исусь етась Галилеянь эрьхть малава, сон няезень Симон и Андрей альнякатнень-дугатнень. Сят эрьхкти ерязь афтомаснон, синь ульсть калонь кунцихть.
16 məza-rda isu-zs jotas galile-jän arkt malava, son najəzən simo-n i andrej alnakatnən-duga-ttən. sat arkti joraz aftəmasnən, šin ulst kalən kuncixt:
- 17 Исусь мярьгсь теист: „Моледа мельган, и мон тихтядязь ломаней ваймонь кунцикс.”
17 isu-zs marks tejəst: „moləda mɛlɡan, i mon tixta-daz lomaən vajmən kunciks.”
- 18 Синь эстокиге кадозь калонь кундамаснон и тусть мельганза.
18 šin estəkiga kadəz kalən kunda-masnən i tušt mɛlɡanza.
- 19 Исусь тоста етась аф пак ичкизи и няезень Зеведеень церазоп Якувонь и Иоаннонь. Сятка венчсотольхть и петнезь калонь куидама афтомаснон.
19 isuzs tosta jotas af pak ickəzi i najəzən zəvede-jən čoranzən jakuvən i ioanən. šatka venčsətəlxť i petnəz kalən kunda-ma aftəmasnən.

- 20 Исуссь эстокиге тердезень сят-
неньге. Сишь кадозь венчти
Зеведей аляснон покодиензон
мархта и тусть Исусь мельге.
- 20 isu-zs estəkiɡä fərdəzən saf-
nəjɡä. siŋ kadəz venčti zəvede-j
alasnən pokədiɛnzən marta i
tuŋt isu-zt mełɡa.

4 : 26–29.

- Видеф и лисьф сероть колга вал-
веляфксь.
- 26 Исуссь мярьгсь: „Шкайтъ Оця-
зоркешниц ся ломанть кодяма,
кона ердасы видьмоть модать
лангс.
- 27 Веть ломанць уды, шобдава сон
стай. Видьмось ся пингоня лиси
и касы – а кода, ломанць сонцьке
аф содасы.
- 28 Вдь модась видьмоть сонць
касфты. Васенда эвондаи
лнсьфкя, тоса пачи пряня,
прянясь пяшкоди видьмода.
- 29 А мзярда серотне кенерихть,
ломанць эстокнге кундай тарваз-
ти – сась нумань пингсь.

4 : 26–29.

- vidəf i liŋf sorət kolga val-
ve-ləfkss.
- 26 isuzs mārks: „skajt ɔcəzərkssic
sə lomant kodama, kona jordasi
vidmət modat lajks.
- 27 vət lomanč udi, šobdava son
staj. vidməs sə pingənä- liŋi i
kasi – a koda, lomanč sončka af
sodasi.
- 28 vəd modas vidmət sonč kasfci.
vasənda avəndaj liŋfka-, tosa
saci prānā, prānās paskədi
vidməda.
- 29 a məza-rda sorətnä kenərixt,
lomanč estəkiɡä kunda-j tarvazti
– sas numa-n pingś.

8 : 31–33.

- Исусь азондсы куломанц.
- 31 Исуссь тонафтсь эсост: „Ломан-
ень Церати эрявн няемс лама
стакани; сонъ эздонза потайхть
пряятатне, озксонь прывятихне и
Коитн тонафтихне. Сонъ шав-
сась, но колмоце шиня вельмай
меки.”
- 32 Сои тянь азондозе вндеста. А
Пята тердезе сонъ ширеняв и
ушедсь апрякамонза.

8 : 31–33.

- isu-zs azənci kuləma-nc.
- 31 isu-zs tonafč esəst: „loma-
nən ɔratɪ ɛrəvi najəms lama
stakasi; son ezdənga potat
praatatna, ozksən prəvatixna i
kojti tonafixna. son savsaz,
no kolməca šina- vėlma-j meki.”
- 32 son tan azəndəza vidəsta. a pata
fərdəza son sirəna-v i usəc
aprakamənga.

33 Но Исусь шарфтсь, варжакстсь
тонафниензон лангс и казямста
мярьгсь Пятань каршес: „Ворьть
ваксстон, Сатана! Тон арьсят
аньцек ломанень, аф Шкаень
тефнень колга.”

33 no isu-zs šarfć; varžaksc
tonafnijenzən lanğs i kazamsta
marks pätañ karsəs: „vort' vaksstən,
sətana! ton arsat ańcək lomańėñ, af
skajəñ tefńėñ kolga.”

8. *Шумбрат, Мордовия!*
(СЕРГЕЙ КИНЯКИН)

1. Шивалда, Мордовия, седистот сай.
Шивалда, Мордовия, сельмосот
палы, юрнай,
Россиять мяштьса мокшень сияста
сюлгам,
Россиять карксэземса эрзянь
зырняста пулай.

8. *šumbra-t, mardo-vija!*
(SZERGEJ KINYAKIN)

1. šivalda, mardo-vija, sedistət saj.
šivalda, mardo-vija, selməsət pali,
jurna-j,
raši-jať mašca moksən šija-sta
sulg-a-m,
raši-jať karksazəmsa erzan
zərna-sta pula-j.

Припевсь:

Шумбрат! Шумбрат, Мордовия!
Гайняк! гайняк, Мордовия!
Кельгома крайняи – най панжи
маиняи,
Мокшэрзянь шачема-касома край!
Шуморат! Шуморат, Мордовия,
Морак! морак, Мордовия!
Павазу эряфсь катк тонь эрь кудозт
сувай!
Ульхть шумбра, ульхть шумбра,
Кода сонць Сияжарсь, ульхть
шумбра!

pripe-fs:

šumbra-t!, šumbra-t, mardo-vija!
gajnak! gajnak, mardo-vija!
kel'gəma krajnaj – naj pañži
majnaj,
mokserzan šacəma-kasəma kraj!
šumbra-t! šumbra-t, mardo-vija!
morak! morak, mardo-vija!
pavazu erafs katk toñ af kudəzt
suva-j!
ul'χť šumbra-, ul'χť šumbra-,
koda sonć sijəzars, ul'χť šumbra-!

2. Тон етать, Мордовия, стака кит-ятт, 2. ton jota', mardo-vijä, staka kit-jatt,
Тон молеть, Мордовия, инголи ton moləť, mardo-vijä, ingəl'i
кеподезь прят, kepədəž prät,
Ки лангса вестьке косовок тон ki lanksa vešťkä kosəvək ton asət
ашеть пра ašet' pra
И седис и ваймос тон улеть и i sedis i vajməs ton uləť i ladəť
лядоть пумбра. sumbra.

Припевсь.

pripe.fs.

A moksa-mordvin nyelv tanulmányozásának fontosabb kézikönyvei

AHLQVIST, AUGUST: Versuch einer mokscha-mordwinischen Grammatik nebst Texten und Wörterverzeichnis. St. Petersburg. 1861.

BUBRICH, D. V.: Istoriceszkaja grammatika erzjanskogo jazyka. Red. M. N. Koljadenkov i N. F. Cyganov. Saransk 1953.

BUDENZ JÓZSEF: Mordvin közlések. 1. Erza- és moksa-mordvin mesék és dalok (magyar fordítással); 2. Reguly moksa-mordvin nyelvtani jegyzetei; 3. Moksa- és erza-mordvin szótár. NyK 5 (1866): 81–238.

~ Moksa- és erza-mordvin nyelvtan. NyK 13 (1877): 1–134.

~ Moksa-mordvin Máté evangélioma. (A. I. Tjumenev fordítása.)

~ Moksa szójegyzék. NyK 16 (1881): 325–408. = UF 4.

DEVAJEV, SZ. Z.: Sredne-vadskij dialekt moksja-mordovskogo jazyka. Očerki mordovskich dialektov 2 (1963): 261–432.

~ A moksa-mordvin nyelvjárások fonémaállománya. NyK 69 (1967): 404–410.

~— CYGANKIN, D. V.: Fonetika mordovskich (moksanskogo i erzjanskogo) literaturnych jazykov. Saransk 1970.

Etnogenez mordovskogo naroda. Saransk 1965.

FEOKTYISZTOV, A. P.: Kategorija pritjazatel'nosti v mordovskich jazykach. Saransk 1963.

~ Mordovskije jazyki. Jazyki narodov SSSR III. Moskva 1966. 172–220.

~ A mordvin irodalmi nyelvek létrejöttének kérdése. NrNyt 15–16 (1971–1972): 13–19.

~ Mordovskije jazyki. Osnovy finno-ugorskogo jazykoznanija 2. Moskva 1975. 248–345.

~ A mordvin nyelvek szókincséről etimológiai szempontból. NytudÉrt 89 (1976): 89–94.

- ~ Ocerki po istorii formirovanija mordovskich pismenno-literaturnych jazykov. (Rannij period). Moskva 1976.
- ~ Phonologische Anlage des moksa-mordwinischen Konsonantismus. Bibliotheca Uralica 7. Bp. 1984. 201–207.
- ~ Arkaismit ja innovaatiot mordvalaismurteiden rakenteessa. JSFOu 80 (1986): 139–152.
- ŠUKSIN, F. I.: Moksen kälen grammatika. Vasence pälkss. Fonetika i morfologija. Saransk 1965.
- Grammatika mordovskich jazykov. Fonetika, grafika, orfografija, morfologija. Red. D. V. CYGANKIN. Saransk 1980.
- HAJDÚ PÉTER—DOMOKOS PÉTER: Uráli nyelvrokonaink. Bp. 1978. 248–267.
- HALLAP, VALMEN: Materialy po istorii glagoloobrazovatel'nyh suffiksov. Keele ja Kirjanduse Instituudi uurimused 2 (1958): 175–246. Tallinn (Eesti NSV Teaduste Akadeemia).
- ~ Phonological Problems of the Moksha-Mordvin Language. CIFU-2. Helsinki 1968. 161–167.
- HARVA, UNO: Mordvalaisten muinaisusko. Suomen suvun uskonnot VI. Porvoo-Helsinki 1942.
- INZEVATOV, I. K.: Toponimiceskij slovar' Mordovskoj ASSR. Saransk 1979, 1987².
- ITKONEN, ERKKI: Zur Frage nach der Entwicklung des Vokalismus der ersten Silbe in den finnisch-ugrischen Sprachen, insbesondere im Mordwinischen. FUF 29 (1949): 222–337.
- JEVSEVJEV, M. JE.: Osnovy mordovskoj grammatiki. Izbrannyje trudy, tom 4. Saransk 1963.
- JUHÁSZ JENŐ: Moksa-mordvin szójegyzék. Gyűjtötte és kiadásra előkészítette: ~. Sajtó alá rendezte: Erdélyi István: Bp. 1961. — Ism.: K. Heikkilä: Sananjalka 4 (1962): 148–162.
- KELIN, M. A.—MOSIN, M. V.—CYGANKIN, D. V.: Moksen kälen nurchkää etimologičeskaj slovar'. Saransk 1981. — Ism.: Keresztes L.: NyK 88 (1986): 320–321; uő: Vir. 1988/1: 184–188.

- KERESZTES LÁSZLÓ: Geschichte des mordwinischen Konsonantismus I. SUA 27. Szeged 1987. — II. SUA 26. Szeged 1986.
- ~ Chrestomathia Morduinica. Bp. 1990.
- KLIMA, LÁSZLÓ: The Linguistic Affinity of the Volgaic Finno-Ugrians and their Ethnogenesis (Early 4th Millennium BC — Late 1st Millennium AD). Studia Historica Fenno-Ugrica 1. Oulu 1996.
- KOLJADENKOV, M. N.: Struktura prostogo predložénija v mordovskich jazykach. Predložénije i jego glavnyje členy. Saransk 1959.
- LOMAKINA, T. I.: Gorodiščenskij dialekt mokša-mordovskogo jazyka. Očerki mordovskich dialektov 4 (1966): 289–329.
- MAJTINSKAJA, K. JE.: Mestoimenija v mordovskich i marijskich jazykach. Moskva 1964.
- Markon korjas jevangeliya mokšen kašsa. Stokgolma–Helsinki 1995.
- Materialy naučnoj sessii po voprosam mordovskogo jazykoznaniya. I–II: Saransk 1955.
- Mokšansko–russkij slovar'. Red. S. G. POTAPKIN—A. K. IMÄREKOV. Moskva 1949.
- MOSIN, M. V.: Finno-ugorskaja leksika v mordovskich i pribaltijsko-finskich jazykach. Semanticeskij analiz. Saransk 1985.
- ~—BAJUSKIN, N. S.: Ersamordvan oppikirja. Helsinki 1983.
- ~ Normy mokšanskoj orfografii, orfoepii i punktuacii. Saransk 1995.
- PAASONEN, HEIKKI: Mordvinische lautlehre. MSFOu. 22 (1903).
- ~ Die finnisch-ugrischen s-Laute. MSFOu. 41 (1918).
- ~ Mordwinische chrestomathie mit glossar und grammatikalischem abriß. Helsingfors 1909. — Zweite Aufgabe. Helsinki 1953.
- ~ Mordwinische Volksdichtung. IV. Gesammelt von ~. Herausgegeben und übersetzt von PAAVO RAVILA. MSFOu. 91 (1947). — VIII. Gesammelt von ROMAN UČAEV, SERGEJ ČIGIN und VLADIMIR SAVKIN. Durchgesehen von HEIKKI PAASONEN, transkribiert und übersetzt von KAINO HEIKKILÄ. Herausgegeben von MARTTI KAHLA. MSFOu. 178 (1981).

- PELISSIER, ROBERT: Moksamordvinische Texte. Gesammelt im Nordosten des Gouvernements Tambov in den Bezirken Spask und Tjmenikov. Berlin 1926.
- POLJAKOV, O. E.: Russko-moksanskij razgovornik. Saransk 1993.
- RÉDEI KÁROLY: A moksa-mordvin nyelvjárások fonémarendszeréhez. NyK 70 (1968): 383–386.
- Russko-moksanskij slovar'. S. G. POTAPKIN—A. K. IMJAREKOV. Moskva 1951.
- Respublikanskaja naučno-praktičeskaja jazykovaja konferencija „Jazyk: problemy, normy, perspektivy” 17.–18. dekabnja 1993 g. Stenografičeskij otcjot. Saransk 1995.
- SOVIJÄRVI, ANTTI: Der moksčamordwinische ə-Vokal im Lichte der Sonogramme. MSFOu. 125 (1962): 553–566.
- ŠIRMANKINA, R. S.: Frazeologičeskij slovar' mordovskich (moksa i erzja) jazykov. Saransk 1973.
- ŠUKSIN, F. I.—Feoktistov, A. P.: Mokšen kalen' grammatika. Saransk 1970.
- Ustno-poetičeskoje tvorčestvo mordovskogo naroda. I–II. Saransk 1963–1987.
- Voprosy etničeskoj istorii mordovskogo naroda. Trudy mordovskoj etnografičeskoj ekspedicii I. Moskva 1960.

Szótár

A

а [a] pedig, de, viszont, ellenben
 ава [ava] asszony, anya, feleség
 авардемс [avardəms] sír (ige)
 аердомс [ajərdəms] eltávozik
 азкс [azks] elbeszélés, elmesélés, elmondás
 азомс, азондомс [azəms, azəndəms] elmond, elmesél, kifejez
 азор [azər] úr, gazda
 акша [akša] fehér
 алаша [alaša] ló
 али [alī] vagy
 алу [alu] le, lefelé
 альпякат-дугатт [al'nakat-dugatt] fiútestvérek
 аля [al'a] (édes)apa
 ангел [angel] angyal
 андомс [andəms] etet, enni ad
 аныцек [ancək] csak
 апак [apak] nem...
 апрякамс [ap'rakəms] szemrehányást tesz
 ардомс [ardəms] fut, hajt, utazik
 архт [art] menj
 арьсемс [arsəms] gondolkodik, gondol, vél, ért valamihez
 атказамс [atkazəms] (le-, meg-) tagad, elutasít, visszautasít
 ату [atu] másképp(en)
 атя [at'a] apó, öreg, atya
 атям [at'am] mennydörgés
 аф [af] nem...
 афламня [aflamnia] nem sok, kevés
 афпиконя [afpakənia] kissé, kicsit
 афтома [aftəma] háló
 ах [ax] ah
 аш [as] nincs
 ашу [asu] szegény, szegény ember
 ащемс [aščəms] van, tartózkodik

Б

баба [baba] anyóka, feleség, nő
 башка [baska] külön, önálló, kívül
 беседка [bise-tka] mulatság, lugas
 брат [brat] fivér

В

вай [vaj] vaj
 вайгяль [vajgal] hang
 вайме [vajma] lélek, lélegzet
 ваймопожф [vajməpozʃ] szellem
 ваксс [vakss] mellé
 ваксста [vaksssta] -ból/-ből, -tól/-től
 вал [val] szó
 валвеляфкс [valve-l'afks] példázat, allegória
 валгомс [valgəms] leereszkedik, leszáll
 валда [valda] fény
 валдапкодомс [valdaskədəms] világosodik
 валдомомс [valdəməms] felragyog
 валмуворкс [valmuvərks] szólás
 вальмя [val'ma] ablak
 ванома [vanəma] tükrő
 ваномс [vanəms] megnéz, nézeget
 ванфтомс [vanftəms] megőriz, megvédi
 варжакстомс [varžakstəms] (bele, meg)néz, pillant
 варжамс [varžəms] (meg)tekint, szemléli, néz
 варма [varma] szél
 варьхмодемс [vařmədəms] megvirrad, hajnalodik
 васенда [vasənda] előbb, eleinte, először
 васендакине [vasəndakiga] elsősorban

васенне, васень [vasəncā, vašəŋ] első
васенцеда [vasəŋcəda] legelőször
васта [vasta] hely
ватракш [vatraks] béka
вдруг [vdruk] hirtelen
вдь [vəd] hiszen, ugyanis, bizony
ве [ve] éj, éjszaka
ведь [ved] víz
вельде [vel'da] át
вельмама [vel'mama] feltámadás
вельмамс [vel'mams] feltámad
веляфтомс [velaftəms] feldönt, felborít
венеж, венч [venəs, venč] csónak
венцяндамс [vencandəms] házasságra lép, megesküszik
весть [vest] egyszer
вешендемс [vešəndəms] keres
видемс [vid'əms] vet
видеста [vid'əsta] nyíltan, egyenesen
видьме [vid'ma] vetőmag, gabonaszem
винна [vina-] bor
вирь [vir] erdő
вирьбаксянь [virbaksan] vad
вов [vov] nos, íme
ворьгодемс [vorgəd'əms] elszökik
ворьть [vort] el innen!
врьгаз [vərga-s] farkas
вяри [vari] felfelé, fel
вятемс [va'təms] vezet, elvisz, kísér

Г

гайнямс [gajnyəms] cseng, csilingel, zeng
греконь [grəkən] görög-
губерния [gube-ŋnija] tartomány
гуленя [guləna] galamb

Д

да [da] és, de
денщик [d'insci-k] tisztiszolga

дразнямс [draznəms] ingerel, bosszant, felizgat, felkelt
дурак [dura-k] ostoba, tökfilkó

Е

евангелия [(j)eva-ŋgelija] evangélium
еврей [jevre-j] zsidó

Ё

ерамс [jorəms] akar, szándékozik, készül
ёрдамс [jordəms] (le)dob, szór
ётамс [jotəms] (át)kel, (át-, el)megy, halad, megtesz
етамс вакска [jotəms vakska] nem kínál meg (itallal)
етафтома [jotaftəma] fordítás
етафтомс [jotaftəms] (le)fordít, (lakodalmat) ül
ётафты [jotafti] fordító
ёткс [jotks] közé-, -ba, -be
ёткса [jotksa] között-, -ban, -ben
ёткозост [jotkəzəst] közéjük, -ba, -be
ёфкс [jofks] mese

З

зене [zəpa] zseb
зря [zəra] ok nélkül, okatlanul, feleslegesen
зырня [zərna-] arany

И

и [i] és, de
идемс [id'əms] megment
нзь [iz] ő nem...
или(ня) [il'i(na-)] vessző(cske)
илинят [il'ina-t] bozót
илядь [il'a-d] este
илять [il'a-t] este (hat.)
нна [ina] (hát) majd, már, akkor
инголи [iŋgəli] előre, tovább

пигольдень вал [ingəld'ən val]
előszó
институт [ins'itu-t] intézet
иняру [ina-ru] szent
ирелемс [irəd'əms] megrészegeedik
ичкози [ičkəzi] messzire

K

каванямс [kavanəms] megkínál
кадомс [kadəms] nagy
казямста [kazəms'ta] élesen
кальдяв [kal'd'av] rossz
кальня [kal'na] vessző(cske)
кальнят [kal'nat] bozót
кацда [kanda] fatuskó, fatörzs
кандомс [kandəms] hord, hoz, visz,
megkínál (borral)
капа [kapa] kazal
карзи [karzi] hegedű
каркс [karks] öv
карксэзем [karksə'zəm] derék
(testrész)
кармамс [karməms] elkezd,
nekifog, fog
карша [karsa] ellen, szemben
каршезонза [karsə'zənza] vele
szembe
каршес [karsəs] szembe, ellen
касомс [kasəms] nő
касфтомс [kasftəms] nevel, növeszt
катк [katk] hadd, legyen
кафта [kafta] két, kettő
каямс [kajəms] levet, ledob, mer
кели [kel'i] széles
кельгома [kel'gəma] szeretett,
kedves, tisztelt
кельгомс [kel'gəms] szeret, tetszik
кемама [kemama] hit
кемамс [keməms] hisz Istenben
кенеремс [kenərəms] ráér, megériк
кенкш [kenks] ajtó
кенярдема [kenərd'əma] öröm
кенярдемс [kenərd'əms] (meg)örül
кенярьфти [kenərt'fti] örvendetes

кеподемс [kepəd'əms] felemel
кеподезь прят [kepəd'əz prat]
felemelt fővel
керомс [kerəms] vág, dönt (fát)
ки [ki] út
кивок [kivək] valaki
кпвок ашель [kivək ašəl] senki se
volt
кне [kija] ki?, aki
киза [kiza] nyár, év
кизонда [kizənda] nyáron
кизефтемс [kizəft'əms] (meg)kérdez
кирдемс [kird'əms] tart
кпрьхкс [kirkks] veréb
китиемс [kitnəms] viszket
кле [kal'a] (közbevetett szó) azt
mondja/mondta, úgymond
кода [koda] hogyan?, hogy?,
milyen?, olyan, mint, mikor?
кодак [kodak] amint, mihelyt
кодама [kodama] milyen, melyik
кодамс [kodəms] szó
кодгемонце [kodgəməncə]
hatvanadik
кодьяма [kod'ama] hasonló, -szerű
(hozzá, vkire, vkihez)
коза [koza] hová
козк [kozks] amint, mihelyt
козя [koza] gazdag, gazdag ember
козякодомс [kozakədəms]
gazdagodik
Кой [koj] (vallási) törvény
колга [kolga] -ról/-ről
колма [kolma] három
колмогемонь [kolməgəməŋ]
harminc
колмоце [kolməcə] a harmadik
колмоцеда [kolməcəda] harmadszor
комната [komnata] szoba
комотнемс [komotnəms] ugrál
кона [kona] aki, amely
корхтамс, корхнемс [kortəms,
korñəms] beszél, mond, beszélget,
felel

коряс [koras] szerint, nyomán
 коса [kosa] (a)hol
 косовок [kosəvək] valahol
 коста [kosta] honnan, honnét
 костоння [kostənnja] hová való
 коськомс [koskəms] (el-, ki-, meg-)
 szárad
 котф [kotf] szövet
 кочкаф [kockaf] kiválasztott
 край [kraj] haza, szülőföld
 крфамс [kərfa.ms] izzik, pislákol
 крхтапа [kərta.pa] mezítelen,
 csupasz
 кегендама [kəstənda.ma]
 keresztelés
 кува [kuva] ahol, ahogy
 куд [kud] ház
 куз [kuz] lucfenyő
 кукорямс [kukəra.ms] kukorékol
 куку [kuku] kakukk
 кулевомс [kuləvəms] hallatszik
 кули [kuli] ha, amikor
 кулома [kuləma-] halál
 куломс [kuləms] meghal
 куломстонза [kuləmsztənza] amikor
 halálán volt, a halála idején
 куля [kula] hír
 кунара [kuna.ra] régen, régóta
 кунарлопъ [kuna.rdəŋ] régi, hajdani
 кундама: калонъ кундама [kun-
 da.ma: kaləŋ kunda.ma] halászat
 кундамс [kunda.ms] megfog,
 (vmihez) lát
 купецъ [kupa:c] kupec, kereskedő
 курга [kurga] száj
 курмозъ [kurməs ~ -z] marék
 куроқ, куроқста [kurək, kurəksta]
 rövid időn belül, egyhamar, gyorsan
 куть [kut] akár
 куфцемс [kufcəms] jajgat
 кухня [kuxnə] konyha
 кучемс [kucəms] küld, visszaküld
 куяр [kujə.r] uborka
 кши [ksi] kenyér

кядь [kad] kéz, kar
 кядьруцяня [kad'ruca.na] keszkenő
 кядьста [kacta] -nál/-nél, -val/-vel,
 -től/-től
 кядяла [kad'a-la] igája, uralma alatt
 кяж [kaž] harag, méreg, gonoszság
 кяль [käl] nyelv
 кяме [kama] csizma, lábbeli
 кяшемс [kašəms, kasəndəms]
 elrejtőzik, elbújik

Л

ладямс [lad'əms] megfelel, rá illik,
 jó lesz, neki megfelelő
 лазовомс [lazəvəms] hasad, reped
 лама [lama] sok
 ламос [laməs] sokáig
 лангс [lanks] -ra/-re
 лангса [lanksa] -ra/-re
 ласькомс [laskəms] szalad, fut,
 rohan
 ласа [laca] hasonló, mint, -ként
 лездомс [ləzdəms] segít
 лем [l'em] név
 лнендемс [l'ijəndəms] repül
 лнсемс [lisəms] kijön, kimegy,
 megjelenik, kilép
 лисьф сѣра [l'isf sora] gabona csíra,
 hajtás
 лисьфкя [l'isfka-] csíra, hajtás
 лия [lija-] más
 лов [lov] hó
 ломанень [lomanən] emberi
 ломань [loman] ember
 лувн [luvi] olvasó
 лядомс [ladəms] marad
 лямбондемс [lambəndəms]
 melegszik (az idő)

М

мадомс [madəms] lefekszik, aludni
 megy, lepihen
 мазы [mazi] szép

май [maj] május
максомс [maksəms] ad
малава [malava] közel
малазонза [malazənʒa] közelébe
малас [malas] közel(be)
маласа [malasa] közelben
марлюпереня [maʎʎupe·rəna] kert
марса [marsa] együtt
мархта [marta] -val/-vel
марь [mar] alma
марямс [marəms] érez, hall,
 tapasztal
мастор [mastər] föld
масторлани [mastərʎanga] az
 egész világ
матодовомс [matədəvəms] elalszik
матомс [matəms] elolt
мезе [meʒa] (a/mi/t)
мекн [meki] visszafelé
меле [melä] után, azután, múlva
мельганза [melʒanʒa] utána
мельге [melgä] után
мепель [menəl] ég, mennyi
мес [mes] miért?
Мессня [messija] Messiás
мзярда [məʒa·rda] amikor
мзярс [məʒa·rs] valamennyi ideig,
 meddig
мирде [mirdä] férj
миртть-рьват [mirtt-əʎva·t] házastársak, férj és feleség
мншендемс [miʂəndəms] árusít,
 kereskedik
мода [moda] föld
мокишекс [mokʂəks] moksául, moksa
 nyelven
моксэрзянь [mokʂ-erzan] mordvin,
 moksa- és erza-mordvin
момемс [moləms] (oda)megy
 (utána), halad, történik
мон [mon] én
морама [morama] hangszer
морамс [morams] énekel, játszik
мумс [mums] (meg)keres, talál

мярьгомс [margəms] mond, kér,
 (meg)parancsol, megenged
мяште [masia] mell, kebel

Н

най [naj] mindig, állandóan
нарошна [naro·ʂna] szándékosan
наряд [naʎa·d/nara·t] ruházat,
 öltözk, viselet
наряжамс [narəʒəms] szépen (fel-)
 vesz, öltözik, készülődik, belebújik
наследник [nasʎe·d·nik] örökös
ни [ni] már
нильгемонь/ниленгемонь
 [niʎʒe·mən/niʎʒe·mən] negyven
нинге [ninga] még
нльне [niʎna·] még, még ... is, sőt,
 sőt még
но [no] de
ну [nu] most, no(csak), rajta, nos, na
нума [numa·] aratás
норям [nura·m] hinta, bölcső
няемс [nəjəms] észrevesz, meglát,
 átél

О

обедня [abe·d·nə] szentmise,
 istentisztelet
од [od] új
од ломань [od lomañ] fiatal ember
Од сотке [od sotks] Újszövetség
одежда [adə·ʒda] ruha
оду [odu] újra, ismét
озкс [ozks] ima
озксонь прявяти [ozksən prəva·ti]
 főpap
озондомс [ozəndəms] imádkozik
омбопе [ombəca] második, másik
омбопеда [ombəcəda] másodszer
он [on] álom
ор [or] bunda
орта [orta] kapu
отвечамс [atve·čəms] felel

оцо [ocu] nagy
 оцязор [ocazər] cár, uralkodó, király
 оцязорксин [ocazərksi] cárság,
 Isten országa, a mennyek országa
 оцязоронь цѣра [ocazərən cora]
 királyfi
 ош [os] város

П

павазу [pavazu] boldog
 пакаръ [pakar] csont
 пакш [paks] darab, rész
 паламс [palams] csókol,
 csókoló(d)zik
 паломс [paləms] ég, lángol, süt,
 ragyog, csillog, fénylik
 панжемс [panžəms] kinyit, virágzik,
 virul
 пара [para] jó
 пача [pača] palacsinta
 пеелемс [pejədəms] mosolyog,
 elmosolyodik
 пежить [pežet] bűn
 пей [pej] fog (főnév)
 петемс [petəms] (meg)javít
 пзыгата [pəzga-ta] fecske
 пидемс [pidəms] (meg)főz
 пизем [pizəm] eső
 пикссемс [pikssəms] ver, üt
 пинге [pingə] idő
 пине [pina] kutya
 платня [plafija] (női) ruha
 поваднайста [povadnajsta] ahogyan
 illik, szabályosan
 повар [povər] szakács
 повфтамс [povftams] felakaszt
 пойла [pojla] ital
 покодемс [pokədəms] dolgozik,
 működik
 покоди [pokəd'i] dolgozó, munkás
 полафтомс [polafəms] kicserél
 поп [pop] pap
 потамс [potams] (meg)hátrál,
 lemond

потма [potma] belső
 потмоса [potməsa] benn, -ban/-ben,
 belül, belsejében
 прамс [prams] hull, esik
 припев [pripe:f] refrén, ismétlődő
 sor
 прокс [proks] mindig
 прошай [prašca:f] Isten veled
 прощандамс [prašca-ndams]
 elbúcsúzik
 прымета [pərme-ta] jóslás
 пря [prä] fej, kalász
 прыатя [praa-ta] aggastyán,
 nemzetségfő
 прясa [přasa] -on/-en/-ön
 пулай [pula:f] farok
 путомс [putəms] tesz, helyez,
 (le)rak, megalapoz
 пях [pak] nagyon
 пяхтамс [pakstams] bezár, lecsuk
 пяле [pa'la] -nál/-nél
 пялог [paləst] hozzájuk
 пялог [palət] hozzád
 пялькс [palks] rész
 пяляс [päl'as] őrlött
 Пята [pata] Péter
 пяхшкodemс [paskədəms] megtelik
 пяхшксе [päšksa] tele

Р

работамс [rabo-tams] dolgozik
 равжа [ravža] fekete
 ракша [rakša] állat
 рамамс [ramams] (meg)vesz
 рана [rana] korán
 редактор [rada-ktər] szerkesztő
 рузава [ruza-va] orosz nő
 руцяня [ruca-na] kendő
 рьвя [ərva-] feleség
 рьвя-яфтомс [ərva-jaftəms]
 megneősít
 рябой [rabo:j] ragyás

C

савсь [savʃ] kellett
 сад [sad] kert
 сай [saj] jövő, következő, jön
 саламс [salams] (el)lop, visz
 салмокс [salmaks] tű
 самай [samaɪ] éppen
 самс [sams] visszatér, (meg-, el-, haza)jön, beköszönt
 санонь [sapən] szappan
 сараз [saras ~ -z] tyúk
 свадьба [svadʲba] lakodalom, esküvő
 седн [sedʲn] szív
 сеель [sejəl] sünn(disznó)
 сельме [selma] szem
 сембе [sembä] mind, minden, mindenki
 серн [seri] magas
 сексенда [soksənda] összel
 сѣра [sora] (lábon álló) gabona
 серотне [sorətnə] gabonafélék
 сѣрма [sorma] levél
 сермадомс [sormadəms] ír
 сивомс [sivəms] megeszik, elfogyaszt
 сиделка [sidʲe-lka] mulató (hely), mulatság
 сиземс [sizəms] elfárad
 симдемс [simdəms] megítat
 симомс [siməms] (meg) iszik
 синь [šin] ők
 сия [sija] ezüst
 Сняжар [sijažsar] Szijazsar (keresztnév, költ.)
 слуга [sluga] szolgál, kísérő
 служафтомс [služa-ftəms] (meg)rendelni az istentiszteletet
 служба [služba] istentisztelet, szolgálat
 сод [sod] korom
 содамыефкс [sodamjofks] találós kérdés
 содамс [sodams] (meg)ismer, tud
 сокор [sokər] vak

соламс [solams] olvad
 сон [son] ő
 соиць [sonc] ő maga
 соткс [sotks] szövetség, szerződés
 сргоземс [sərgəzəms] felébred
 стака [staka] nehéz
 стакаши [stakasi] nehézség
 стаки [staki] még mindig, egyre csak
 стама [stama] ilyen, olyan
 стане [stanä] így, úgy
 стирь [stʲir/stʲər] lány, vkinek a lánya
 стямс [stʲəms] felkel (ágyból)
 стяфтомс [stʲaftəms] felébreszt, felkelt
 сувамс [suva.ms] belép, bemegy, bejön
 сувафтомс [suva-ftəms] meghív; meghoz
 суркс [surks] gyűrű
 сукня [sukpra] köszönet
 сюлгам [sulga.m] melltű, melldísz
 сюлеканя [sulʲe-kana/zlʲajkana] üvegcese, fiola
 ся [sa] az, ez
 сявомс [sävəms] (el)vesz, visz, fog
 сядокиза [sad(ə)kiza] évszázad
 сязьган [sazgan] szarka
 сяка [saka] ugyan, ugyanaz, ugyanez, ugyanilyen
 сяльде, сямольде [salʲdʲə, saməlʲdʲə] aztán, azután
 сярядемс [saradəms] beteg(eskedik)
 сяс [sas] azért
 сяшкава [saskava/saskava] annyira

T

тага [taga] újra, ismét
 танти [tanti] ízletes, finom, jó(ízű), édes
 тарваз [tarvas] sarló
 ташта [tasta] régi, használt, ócska

Ташта соткс [*tasta sotks*] Őszövetség
тев [*tév*] munka, dolog, feladat
тердемс [*térdəms*] (meg)hív, hívat
тэжянь [*təžan*] ezer
тневомс [*tijəvəms*] válik, változik
тнемс [*tijəms*] tesz, csinál, alkot
тнемс свадьба [*tijəms svad'ba*] lakodalmat csap, esküvőt tart
тоза/тозы [*toza/tozi*] oda
тол [*tol*] tűz
толгань [*tolgan*] tollas
тон [*ton*] te
тонць [*tonc*] te magad
тонафни [*tonafni*] tanuló
тонафтома [*tonaftoma*] tan
тонафтомс [*tonaftəms*] (meg)tanít, (ki)taníttat
тонафты [*tonafti*] tanító
торамс [*torams*] dörög
тоса [*tosa*] ott, azután, később
тоскавамс [*toskavəms*] vágyakozik (utána), epekedik vki/vmi után, búsul, szomorkodik vki/vmi miatt
тоста [*tosta*] onnan
тостонь [*tostən*] onnan való
тостонь-тостонь [*tostən-tostən*] éppen onnan
тракс [*traks*] tehén
тревожамс [*trəvo-žəms*] nyugtalanít, aggaszt, zaklat, izgat, zavar
тува [*tuva*] disznó
тулня [*tul'na*] fogas (hal)
тумс [*tums*] elmegy, ered (futásnak), (el-, meg)indul, hazatér, kimegy, esik (az eső)
тунда [*tunda*] tavasz, tavasszal
тиремс [*turəms*] ver, verekszik
тя [*tə*] ez
тядя [*tad'a*] anya
тяза/тязы [*təza/təzi*] ide
тялонда [*tələnda*] télen
тялямс [*tələms*] csépel

тяни [*tani*] most
тяфта [*təfta*] így
тяште [*təsta*] csillag

У

угадявомс [*uga-d'avəms*] kerül, arra jön
удома: молемс удома [*moləms udəma*] megszáll éjszakára, meghál
удомс [*udəms*] alszik
уендемс [*ujəndəms*] úszik
улемс [*uləms*] van, volt, lesz
улендемс [*uləndəms*] van, szokott lenni
урма [*urma*] betegség
урмаськодомс [*urma-skədəms*] belebetegszik
уча [*uca*] birka, juh
учемс [*ucəms*] vár, várakozik
уша, ушесь [*uša, ušəs*] kinn
ушедомс [*ušədəms*] kezd

Ф

фалу [*falu*] mindig, állandóan, folytonosan
фатямс [*fatəms*] megfog
фкя [*fka*] egy, egyik
фкя ннигть [*fka pinkt*] egyszer, egy napon
фкя-фкянь мархта [*fka-fkən marta*] egymással

Ц

цебарь [*cebar*] jó, szép
перькав [*čerka*] templom
цера [*cora*] ifjú, legény, fia vkinek
нэра а цера! [*cora, a cora*] ifjú, ifjú!
цильф [*cil'f*] árnyék, árny
цюлка [*čulka*] (rövid) harisnya, zokni
цяфамс [*cafəms*] nyerít

Ч

чавка [cavka] csóka

часть [cast] óra, idő

чуда [cuda] csoda

Ш

шаба [šaba] gyermek

шаваня [šavanā] tányér, tál

шавмода [šavmo-da] sivatag

шавомс, шавондомс [šavəms, šavəndəms] megöl, meggyilkol

шама [šama] arc

шарфтомс [sarftəms] (meg-, oda-) fordul

шарькодемс [šarkədəms] (meg-) ért, ismer, felfog, észébe jut

шачема [šacəma] születés

шачема-касома край [šacəm(a)-kasəma kraj] szülőföld

шачемс [šacəms] (meg)születik, keletkezik

шачфтомс [šacftəms] (meg)szül

шаштомс [šastəms] közeledik, odamegy

шелковой [šolkəvaj] selyem-, selyemruha

ши [ši] nap, nap-

шпреняв [širəna-v] odébb

шкаень [škajən] isteni

шкаймай [škajmaraj] próféta

Шкайсь [škajś] Isten, isten-

шляпа [šlapa] kalap

шобдава [šəbdava] reggel

шобдась [šəbdas] sötétség

шоподемс [šəpədəms] sötétedik, esteledik

шорямс, шорсемс [šorəms, šorsəms] zavar, (be-, bele)avatkozik, lábatlankodik

штамс [štəms] mos, fürdik, mosakszik

што [sto] hogy

шумбра [šumbra-] erős, egészséges, szilárd

шумбрат! [šumbra-t] köszöntlek!, üdvözöllek!, szervusz

шuftа [šufta] fa

Щ

шам [šcam] öltözet, ruha

шамс [šcams] felöltözködik, felvesz, felölt

шамс-карямс [šcams-karəms] felölt, felöltözködik

Э

эвондамс [avəndəms] megjelenik, jelentkezik, keletkezik

эзда [ezda] -tól/-től

эзя [erzə] erza

эзянь [erzan] erza-

эрь [ar] no (csak), rajta, nos, hát, na, minden

эрьке [ärkä] tó

эравн [eravi] kell

эрай [eraj] kell

эряма, эряф [erəma, eraf] élet

эрямс [erəms] él, lakik

эса [esa] ott, benne

эста [esta] akkor, abban az időben, az alatt az idő alatt

эстокиге [estəkiga] rögtön, azonnal, egyidejűleg

эсь [es] saját; a magam (magad stb.) ...-ja/-je; enyém, tiéd stb.

эшелямс [ašələms] fürdik

Ю

юамс [juma-ms/ima-ms] elvész

юр [jur] alap

юрнамс [jurna-ms] izzik, (fel)lángol, lángolva ég, lobog

Я

явомс [javəms] (el-, meg)válík
якамс [jakams] megy, elmegy, jár,
járkál, kerül, jut; ápol

якшафтомс [jaksaftəms] hűvösre
fordul (az idő)
ям [jam] kása
ян [jan] ösvény, csapás
ярмак [jarmak] pénz
ярхамс [jarcams] eszik

MELLÉKLETEK

ГИМН РЕСПУБЛИКИ МОРДОВИЯ

Музыка Н. Кошкеевой

Слова С. Кинякина

Торжественно. Кепотьф мальса.

Ше-вал - да Мор-до-ви-я, се-лек-гот

сей-ши-вал - да, Мор-до-ви-я, сель-мо-сот па-ла, кор-най, Рос-си-та

миш-са Мок-шея си-ло-та сол-там, Рос-си-та-кар-са-зы-са эр-мь-кар-ста пу-вай

Принеси.
Припева.

Шуи - брат! Шуи-брат, Мор-до-ви-я, рай-ник, рай-ник, Мор-до-ви-я,
мо-го-на-чи-ст-х-рай-ни-ж-ни-ст-х-т, мис-др-зия-ша-че-ма-ка-со-м-трай!
Шуи - брат! Шуи-брат, Мор-до-ви-я, мо-рах, мо-рах, Мор-до-ви-я,

па - ла - ту зря : фьзгга тощ зря ку - зог су - аа! Уагга шу-бра, уагга шу-

- бра, ко-да снм Сн - н-апо,уагга шу- бра!

I - бра

A Mordvin Köztársaság címere

A Mordvin Köztársaság állami címere vörös, fehér és sötétkék sávokra osztott pajzs. Közepén Szaranszk város címere helyezkedik el, a pajzsot arany színű nyakperek (női ékszer, mordvin nemzeti viselet) fogja körül. A nyakperectet kívülről arany gabonakalászhok keretezik, jelképezvén a mordvin nép hagyományos hűségét a mezőgazdasági munkához. A kalászokat vörös-fehér-sötétkék sávos szalag fonja át. A címér felső részén nyolcszögű vörös rozetta látható – a nap, a jó, a meleg és a nyíltság szimbóluma.

A Mordvin Köztársaság zászlaja

Az állami zászló négyszögletes vászonlap, oldalainak aránya 1:2. Három sávból áll. A vörös színű sáv a zászló felső $\frac{1}{4}$ -ét foglalja el, és az életet, a nép történelmi emlékezetét, a megtestesülést jelképezi. A középső fehér sáv a zászló $\frac{1}{2}$ -ét foglalja el, és a tiszta szándékot, a lelki tisztaságot jelképezi. A fehér sáv közepén napszimbólum – nyolcszögű vörös rozetta – látható, a nap, a jó, a meleg és a nyíltság jelképe. A sötétkék sáv a zászló alsó $\frac{1}{4}$ -ét foglalja el, jelentése: a vízzel itató föld, szabadság, szabad fejlődés.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
A moksa-mordvin ábécé	4
Átírási táblázat	8
Igeragozás.....	15
Főnévragozás	31
A névmások ragozása	33
Szövegek	35
A moksa-mordvin nyelv tanulmányozásának fontosabb kézikönyvei.....	49
Szótár	53
A Mordvin Köztársaság himnusza.....	64
A Mordvin Köztársaság címere és zászlaja	67

A Numi-Tórem Finnugor Alapítvány az ELTE Finnugor Tanszéke oktató- és kutatómunkájának támogatására jött létre. Az alapítvány segítségével teszi lehetővé az Urálistikai Tanulmányok és a Budapesti Finnugor Füzetek című tanszéki sorozatok kiadását.

A Numi-Tórem Finnugor Alapítvány közhasznú tevékenységet folytat, ezért számára a személyi jövedelemadó 1%-a átutalható, illetve az anyagi támogatást nyújtó magánszemélyeknek és cégeknek adókedvezményre jogosító igazolást adhat ki.

Az alapítvány bankszámlaszáma:

10200830-32318760,

adószáma:

18060243-1-43.

Segítségét előre is köszönik az alapítók.

Megvásárolható tanszéki kiadványok:

<i>Lakó György emlékkönyv</i> (Bp. 1981)	200 Ft
<i>Zsirai Miklós emlékkönyv</i> (Urálisztikai tanulmányok 5., Bp. 1992)	200 Ft
<i>Ünnepi könyv Bereczki Gábor tiszteletére</i> (Urálisztikai tanulmányok 8., Bp. 1998)	850 Ft
<i>125 éves a budapesti finnugor tanszék – jubileumi kötet</i> (Urálisztikai tanulmányok 9., Bp. 1998)	850 Ft

DOMOKOS PÉTER: <i>Négy tanulmány (három ráadással)</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 4.)	240 Ft
JANURIK TAMÁS: <i>Az észti nyelv alapjai</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 5.)	180 Ft
JANURIK TAMÁS: <i>A szölkup nyelv alapjai</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 6.)	180 Ft
HONTI LÁSZLÓ: <i>Az ugor alapszavak kérdése</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 7.)	300 Ft
NAGY KATALIN: <i>Kellenek a szárnyak, míg tart az út (Juvan Sesztalov hatvanéves)</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 8.)	400 Ft
ALEKSZANDR FEOKTYISZTOV: <i>A moksa-mordvin nyelv alapjai</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 9.)	350 Ft
RÉDEI KÁROLY: <i>Őstörténetünk kérdései (a dilettáns nyelvhasználatról)</i> (Budapesti Finnugor Füzetek 10.)	350 Ft

A kiadványok a tanszéki könyvtárban vásárolhatók meg.